

Univerza
v Ljubljani
Fakulteta
za gradbeništvo
in geodezijo

Jamova cesta 2
1000 Ljubljana, Slovenija
<http://www3.fgg.uni-lj.si/>

DRUGG – Digitalni repozitorij UL FGG
<http://drugg.fgg.uni-lj.si/>

To je izvirna različica zaključnega dela.

Prosimo, da se pri navajanju sklicujete na bibliografske podatke, kot je navedeno:

Primožič, T., 2016. Alternativno reševanje sporov v postopku ureditve meje. Diplomaska naloga. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo. (mentor Ferlan, M.): 59 str.

<http://drugg.fgg.uni-lj.si/5761/>

Datum arhiviranja: 17-10-2016

University
of Ljubljana
Faculty of
Civil and Geodetic
Engineering

Jamova cesta 2
SI – 1000 Ljubljana, Slovenia
<http://www3.fgg.uni-lj.si/en/>

DRUGG – The Digital Repository
<http://drugg.fgg.uni-lj.si/>

This is original version of final thesis.

When citing, please refer to the publisher's bibliographic information as follows:

Primožič, T., 2016. Alternativno reševanje sporov v postopku ureditve meje. B.Sc. Thesis. Ljubljana, University of Ljubljana, Faculty of civil and geodetic engineering. (supervisor Ferlan, M.): 59 pp.

<http://drugg.fgg.uni-lj.si/5761/>

Archiving Date: 17-10-2016

Univerza
v Ljubljani

Fakulteta za
*gradbeništvo in
geodezijo*

Jamova 2
1000 Ljubljana, Slovenija
telefon (01) 47 68 500
faks (01) 42 50 681
fgg@fgg.uni-lj.si

**VISOKOŠOLSKI ŠTUDIJSKI
PROGRAM GEODEZIJA
SMER ZA PROSTORSKO
INFORMATIKO**

Kandidatka:

TADEJA PRIMOŽIČ

**ALTERNATIVNO REŠEVANJE SPOROV V POSTOPKU
UREDITVE MEJE**

Diplomska naloga št.: 453/PI

**ALTERNATIVE METHODS FOR DISPUTE RESOLVING
AT BOUNDARY DETERMINATION PROCEDURE**

Graduation thesis No.: 453/PI

Mentor:

viš. pred. dr. Miran Ferlan

Ljubljana, 12. 09. 2016

STRAN ZA POPRAVKE, ERRATA

Stran z napako

Vrstica z napako

Namesto

Naj bo

IZJAVE

Spodaj podpisani študent Tadeja Primožič, vpisna številka 26202902, avtor pisnega zaključnega dela študija z naslovom: Alternativno reševanje sporov v postopku ureditve meje.

IZJAVLJAM

1. *Obkrožite eno od variant a) ali b)*

a) da je pisno zaključno delo študija rezultat mojega samostojnega dela;

b) da je pisno zaključno delo študija rezultat lastnega dela več kandidatov in izpolnjuje pogoje, ki jih Statut UL določa za skupna zaključna dela študija ter je v zahtevanem deležu rezultat mojega samostojnega dela;

2. da je tiskana oblika pisnega zaključnega dela študija istovetna elektronski obliki pisnega zaključnega dela študija;

3. da sem pridobil vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v pisnem zaključnem delu študija in jih v pisnem zaključnem delu študija jasno označil;

4. da sem pri pripravi pisnega zaključnega dela študija ravnal v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil soglasje etične komisije;

5. soglašam, da se elektronska oblika pisnega zaključnega dela študija uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;

6. da na UL neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve avtorskega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja pisnega zaključnega dela študija na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija UL;

7. da dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v pisnem zaključnem delu študija in tej izjavi, skupaj z objavo pisnega zaključnega dela študija.

V/Na: _____

Datum: _____

Podpis študenta: _____

BIBLIOGRAFSKO - DOKUMENTACIJSKA STRAN IN IZVLEČEK

UDK: 347.965.42:528.4(043.2)
Avtor: Tadeja Primožič
Mentor: viš. pred. dr. Miran Ferlan
Naslov: Alternativno reševanje sporov v postopku ureditve meje
Tip dokumenta: Diplomaska naloga – visokošolski strokovni študij
Obseg in oprema: 59 str., 6 pregl., 1 sl.
Ključne besede: alternativno reševanje sporov, mediacija, mejna obravnava

Izveček:

Diplomska naloga predstavlja alternativne načine reševanja sporov pri urejanju meje. Mediacija je metoda alternativnega reševanja sporov, ki se običajno uporablja na sodiščih pri reševanju sporov iz gospodarskih, delovnih, družinskih in drugih civilnopravnih razmerij.

V nalogi je opisan celoten proces ureditve meje v upravnem in nepravdnem sodnem postopku ter postopek ureditve meje z mediacijo, ki jo strankam ponudi sodišče. Naštete so prednosti mediacije in metode alternativnega reševanja sporov. Predstavljena sta Zakon o alternativnem reševanju sporov (ZARSS) in Zakon o mediaciji v civilnih in gospodarskih zadevah (ZMCGZ). Podrobno je opisan tudi postopek izvajanja mediacije pri Službi za alternativno reševanje sporov (SARS).

BIBLIOGRAPHIC – DOCUMENTALISTIC INFORMATION AND ABSTRACT

UDC: 347.965.42:528.4(043.2)
Author: Tadeja Primožič
Supervisor: Sen. Lect. Miran Ferlan, Ph. D.
Title: Alternative methods for dispute resolving at boundary
determination procedure
Document type: Graduation Thesis – Higher professional studies
Scope and tools: 59 p., 6 tab., 1 fig.
Keywords: alternative method for dispute solving, mediation, boundary
determination procedure

Abstract:

Graduation thesis represents the alternative method for dispute solving in the boundary determination procedure. Mediation is an alternative method for dispute resolving which is usually used in the courts for dispute resolving in commercial, employment, family and other civil-law relationships.

The thesis describes the entire process in the boundary determination procedure in administrative and non-judicial proceeding and the proceeding with mediation which is offered by the court. There are listed the advantages of mediation and alternative method for dispute resolving. The Law of alternative method for dispute resolving (ZARSS) and the Law of mediation in civil and commercial matters are presented (ZMCGZ). There are also described the process of implementation of mediation in the Office for alternative method for dispute resolving (SARS).

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju viš. pred. dr. Miranu Ferlanu za sprejem mentorstva in za vso njegovo strokovno pomoč pri izdelavi mojega diplomskega dela.

KAZALO:

1	UVOD.....	1
1.1	NAMEN NALOGE.....	2
2	POJEM MEJE PARCELE.....	3
2.1	RAZLIČNI POSTOPKI UREJANJA MEJE.....	3
2.2	EVIDENTIRANJE IN UREJANJE MEJE.....	3
2.3	POSTOPEK UREJANJA IN EVIDENTIRANJA MEJE ZEMLJIŠKE PARCELE V UPRAVNEM POSTOPKU.....	4
2.3.1	TEHNIČNI DEL UREDITVE MEJE.....	4
2.3.1.1	Priprave na mejno obravnavo.....	4
2.3.1.2	Potek mejne obravnave.....	5
2.3.1.3	Elaborat ureditve meje.....	5
2.3.2	UPRAVNI DEL UREDITVE IN EVIDENTIRANJA MEJE.....	6
2.3.2.1	Ustna obravnava na geodetski upravi.....	7
2.3.2.2	Odločba o evidentiranju urejene meje.....	8
2.3.2.3	Označitev meje v naravi.....	8
2.3.3	RAZLIKA MED UPRAVNIM IN SODNIM POSTOPKOM.....	9
2.3.4	UREJENA MEJA.....	10
2.3.5	PRAVNI UČINEK UREJENE MEJE PO ZEN.....	11
3	POSTOPEK SODNE UREDITVE MEJE.....	12
3.1	STRANKE POSTOPKA PRI SODNEM UREJANJU MEJE.....	12
3.2	VSEBINA ZAHTEVKA ZA SODNO UREDITEV MEJE.....	13
3.3	VREDNOST SPORNEGA PREDMETA.....	13
3.4	RAZLIKOVANJE MED SPOROM ZA UREDITEV MEJE IN LASTNINSKIM SPOROM.....	14
3.5	VZPOREDNI POTEK DOGODKOV.....	15
3.6	VPRAŠANJE POTEKA MEJE KOT PREDHODNO VPRAŠANJE V PRAVDI.....	15
3.7	KRITERIJI ZA REŠEVANJE MEJNEGA SPORA.....	16
3.7.1	MOČNEJŠA PRAVICA.....	16
3.7.1.1	Domneva močnejše pravice po dokončni oziroma urejeni meji.....	17
3.7.1.2	Nedopustnost odločanja po močnejši pravici.....	17
3.7.1.3	Sporni mejni prostor.....	18
3.7.1.4	Vrednost spornega mejnega prostora.....	18
3.7.2	ZADNJA MIRNA POSEST.....	19
3.7.3	PRAVIČNA OCENA.....	19
3.8	NAROK IN SKLEP O MEJI.....	20
3.9	VLOGA IZVEDENCA GEODETSKE STROKE.....	20
3.10	POSEBNI PRIMER POSTOPKA ZA UREDITEV MEJE.....	22
3.10.1	GRADNJA ČEZ MEJO NEPREMIČNINE.....	22
4	POSTOPEK UREDITVE MEJE Z METODO ALTERNATIVNEGA REŠEVANJA SPOROV.....	23
4.1	PREDSTAVITEV ALTERNATIVNEGA REŠEVANJA SPOROV.....	23
4.2	ZAKON O ALTERNATIVNEM REŠEVANJU SPOROV.....	23
4.3	ZAKON O MEDIACIJI.....	24
4.4	METODE ALTERNATIVNEGA REŠEVANJA SPOROV.....	24
4.4.1	DEFINICIJA METOD ALTERNATIVNEGA REŠEVANJA SPOROV.....	24
4.4.2	ARBITRAŽA.....	26
4.4.3	ZGODNJA NEVTRALNA OCENA.....	27
4.5	DEFINICIJA MEDIACIJE.....	27
4.5.1	POSTOPEK MEDIACIJE ZA UREDITEV MEJE.....	28
4.5.2	PREDNOSTI MEDIACIJE.....	28
4.5.3	MEDIATOR IN NJEGOVA VLOGA.....	29
4.5.4	FAZE POSTOPKA MEDIACIJE.....	30
4.5.5	TEMELJNA NAČELA MEDIACIJE.....	32
4.5.5.1	Načelo zaupnosti postopka.....	33
4.5.5.2	Načelo nepristranskosti mediatorja.....	35
4.5.5.3	Načelo prostovoljnosti.....	35
4.5.5.4	Načelo avtonomije strank.....	36
4.5.5.5	Ekonomičnost postopka.....	36
4.5.5.6	Načelo učinkovitosti.....	36

4.5.5.7	Načelo neodvisnosti mediatorja.....	37
4.5.5.8	Načelo kompetentnosti mediatorja	37
4.5.5.9	Načelo enakopravnosti strank v postopku.....	37
4.5.5.10	Načelo zakonitosti.....	38
4.5.5.11	Načelo materialne resnice	38
4.5.5.12	Načelo pomoči prava nevešči stranki	39
4.5.5.13	Načelo vesti in poštenja.....	39
5	POSTOPEK IZVAJANJA MEDIACIJE PRI SARS (Služba za alternativno reševanje sporov)	40
5.1	PONUDBA ZA MEDIACIJO	40
5.1.1	POSTOPEK PONUDBE	40
5.1.1.1	Ponudba s strani sodišča	40
5.1.1.2	Na predlog strank ali sodnika	40
5.1.2	STRANKE PO PREJEMU PONUDBE NE PODOJAO SOGLASJA ZA MEDIACIJO	41
5.1.3	INFORMATIVNI NAROK	41
5.2	PRIDRUŽENE ZADEVE.....	41
5.3	IZVEDBA PRVEGA MEDIACIJSKEGA SREČANJA	42
5.4	VROČANJE VABIL IN PREKLIC SREČANJ IN NAROKOV	42
5.5	TERMIN ZA DRUGO MEDIACIJSKO SREČANJE	43
5.6	TRAJANJE POSTOPKA	43
5.7	POSTOPEK PO ZAKLJUČKU USPEŠNE MEDIACIJE.....	43
5.7.1	ZAKLJUČEK MEDIACIJE S SPORAZUMOM, S KATERIM SE SPOR V CELOTI REŠI	43
5.7.2	ZAKLJUČEK MEDIACIJE BREZ SPORAZUMA, S KATERIM SE SPOR V CELOTI REŠI	44
5.8	POSTOPEK PO ZAKLJUČKU NEUSPEŠNE MEDIACIJE.....	44
6	STATISTIČNI PODATKI ALTERNATIVNEGA REŠEVANJA SPOROV NA OKROŽNIH SODIŠČIH	46
6.1	OKROŽNO SODIŠČE V LJUBLJANI	46
6.1.1	PRAVDNE ZADEVE	46
6.1.2	DRUŽINSKE ZADEVE	47
6.1.3	GOSPODARSKE ZADEVE	48
6.1.4	STATISTIČNI PODATKI O MEDIACIJAH IN SODIŠČU PRIDRUŽENIH PROGRAMOV MEDIACIJ OKROŽNEGA SODIŠČA V LJUBLJANI OD LETA 2006 DO LETA 2015	49
6.2	OKROŽNO SODIŠČE V MARIBORU	50
6.2.1	STATISTIČNI PODATKI O MEDIACIJAH IN SODIŠČU PRIDRUŽENIH PROGRAMOV MEDIACIJ OKROŽNEGA SODIŠČA V MARIBORU OD 01.06.2006 DO 31.12.2015.....	50
6.3	OKRAJNO SODIŠČE V CELJU	51
6.3.1	STATISTIČNI PODATKI O MEDIACIJAH OKRAJNEGA SODIŠČA V CELJU.....	51
6.4	STATISTIČNI PODATKI ZA UPORABO MEDIACIJE PRI UREDITVI MEJE	52
7	PRIMERJAVA	53
8	ZAKLJUČEK	55

PREGLEDNICE:

Preglednica 1: Statistični podatki Okrožnega sodišča v Ljubljani od leta 2006 do leta 2015 (Okrožno sodišče v Ljubljani, 10-letno poročilo SARS).....	46
Preglednica 2: Statistični podatki Okrožnega sodišča v Ljubljani od leta 2006 do leta 2015 (Okrožno sodišče v Ljubljani, 10-letno poročilo SARS).....	47
Preglednica 3: Statistični podatki Okrožnega sodišča v Ljubljani od leta 2006 do leta 2015 (Okrožno sodišče v Ljubljani, 10-letno poročilo SARS).....	48
Preglednica 4: Statistični podatki Okrožnega sodišča v Ljubljani od leta 2006 do leta 2015 (Okrožno sodišče v Ljubljani, 10-letno poročilo SARS).....	49
Preglednica 5: Statistični podatki Okrožnega sodišča v Mariboru od leta 2006 do leta 2015 (Okrožno sodišče v Mariboru, 10-letno poročilo SARS).....	50
Preglednica 6: Statistični podatki Okrajnega sodišča v Celju od leta 2010 do leta 2015 (Okrajno sodišče v Celju, 5-letno poročilo SARS).....	51

GRAFIKON:

Grafikon 1: Primerjava števila vseh zadev, ki so bile ponujene v mediacijo od leta 2006 do leta 2015 na Okrožnem sodišču v Mariboru (10-letno poročilo SARS).54

»Ta stran je namenoma prazna«

1 UVOD

Spori zaradi meje pogosto v vsakdanjem življenju povzročajo hude konfliktno situacije. Da jih rešimo, lahko uporabimo različne postopke reševanja. Tako spor pri ureditvi meje, ki se ga ne uspe rešiti v upravnem postopku na geodetski upravi, lahko sprti lastniki zemljišč rešujejo po sodni poti ali s pomočjo alternativnega reševanja sporov.

V primeru spora sodišče strankam ponudi možnost ureditve mejnega spora s postopkom alternativnega reševanja spora, to je z mediacijo. Zakon o alternativnem reševanju sodnih sporov (ZARSS, Uradni list RS, št. 97/2009) zagotavlja strankam v sodnih sporih, v okviru postopkov alternativnega reševanja sporov, pravno varstvo. Pogoji za uporabo ZARSS je obstoj spora, za katerega mora biti že vložena tožba, pritožba ali predlog na sodišču.

Bistveni namen ZARSS je, da s pomočjo postopkov alternativnega reševanja sporov, poveča hitrost reševanja sporov. S tem omogoči časovne in finančne prihranke tako sodišču, kot tudi strankam pri reševanju sporov. Najboljše je, da se postopek alternativnega reševanja spora izvede v najzgodnejši fazi sodnega spora, saj so s tem prihranki največji. Pri tem je najpomembnejše, da sodišče strankam dovolj zgodaj ponudi možnost rešitve spora s postopki alternativnega reševanja sporov, saj takrat še niso preveč finančno in čustveno vložile v sodni spor.

Stranke, ki se odločijo sodni spor rešiti s postopkom alternativnega reševanja sporov, to naredijo tudi zaradi potrebe po ohranitvi osebnega ali poslovnega razmerja ter izboljšanjem komuniciranja z nasprotno stranko, zaradi varovanja zasebnosti, dobrega imena in časti, varovanja poslovnih in poklicnih tajnosti, česar pa jim sodni postopek ne omogoča.

ZARSS se uporablja v sporih, tako da sodišče ponudi možnost alternativnega reševanja spora v vsaki pravdni, nepravdni in izvršilni zadevi, razen kadar sodnik oceni, da v posamezni zadevi to ne bi bilo primerno. To pomeni, da sodišče avtomatično ne ponudi postopka mediacije v vsaki zadevi, temveč mora predhodno pregledati ustreznost oziroma primernost vsake zadeve za predložitev v postopek mediacije. Na podlagi tega se odloči, ali zadevo predložijo strankam za izvedbo mediacije ali ne. Prav tako sprejem mediacije ni obvezen za stranke, temveč je to povsem prostovoljna odločitev.

Postopek mediacije lahko poteka kot sodišču oziroma kot s sodiščem povezan program, lahko pa poteka povsem neodvisno od sodišča in sodnih postopkov.

1.1 NAMEN NALOGE

Namen diplomskega dela je podrobneje predstaviti alternativno reševanje sporov v postopku urejanja meje. Navkljub velikemu številu metod alternativnega reševanja sporov in razvoju novih, je mediacija najbolj razširjena in najbolj poznana metoda. Mnogi avtorji zato izraz alternativno reševanje sporov uporabljajo celo kot sinonim za samo mediacijo. Na sodišču običajno ponudijo strankam postopek mediacije za ureditev mejnega spora.

Od sprejetja Zakona o alternativnem reševanju sodnih sporov 15.12.2009 so sodišča strankam, ki so začele sodni spor, dolžne omogočiti, da ga rešijo s postopkom mediacije, lahko pa ponudijo tudi druge oblike alternativnega reševanja sporov. Mediacijo, kot metodo alternativnega reševanja spora, sodišče ponudi strankam pri reševanju spora, ki nastane pri urejanju meje.

Z mediacijo lahko stranke sporazumno in s pomočjo mediatorja rešijo spor. Kadar stranke dajo soglasje za mediacijo, se postopek nepravdne sodne ureditve meje ustavi za največ tri mesece. Postopek mediacije omogoča strankam hitrejšo in cenejšo rešitev spora, boljše razumevanje njihove sporne zadeve, saj je že na začetku postopka olajšana komunikacija. Stranke lahko aktivno sooblikujejo dogovor, s katerim lahko poleg rešitve nastalega mejnega spora uredijo tudi druge, morebitno nerešene spore v sodnih postopkih, lahko pa tudi v drugih mediacijskih postopkih ali v drugih postopkih reševanja konfliktov. Mediacijski postopek je hiter, zaupen, prostovoljen in stranke po končanem postopku ohranijo dobre osebne in poslovne medsebojne odnose.

V primeru neuspešne mediacije ali kadar stranke umaknejo soglasje za mediacijo, se reševanje spora vrne v redni sodni postopek.

Naloga opisuje tri postopke pri ureditvi meje. Na začetku je opisan postopek ureditve in evidentiranja meje v upravnem postopku. Sledi opis sodnega postopka pri ureditvi meje. Kot zadnji postopek je podrobneje opisan postopek alternativnega reševanja sporov, predvsem postopek mediacije, ki ga je sodišče dolžno ponuditi strankam kot alternativo sodnemu postopku pri razreševanju sporov. V ta namen sta predstavljena zakona: ZARSS in Zakon o mediaciji v civilnih in gospodarskih zadevah (ZMCGZ, Uradni list RS, št. 56/2008).

Na koncu je narejena primerjava statističnih podatkov iz Okrožnega sodišča v Ljubljani in Okrožnega sodišča v Mariboru iz zadnjih deset let ter Okrajnega sodišča v Celju iz zadnjih pet let, za družinske, pravnne in gospodarske zadeve. Navedeno je tudi število mediacij, za namen ureditve meje iz zadnjih pet let, ki so jih opravili na Okrajnem sodišču v Celju. Prikazan je še grafikon, ki prikazuje, koliko zadev je bilo ponujenih v mediacijo v zadnjem desetletju na Okrožnem sodišču v Mariboru.

2 POJEM MEJE PARCELE

Zakon o evidentiranju nepremičnin (ZEN, UL RS, 47/2006) določa pojem meje parcele. Meja parcele predstavlja kot več daljic, ki so med seboj povezane v zaključen poligon. Krajišča teh daljic so zemljiško katastrske točke (ZKT), ki imajo določene koordinate s predpisano natančnostjo. ZKT točke se lahko v naravi označijo z mejniki, kadar eden od lastnikov ali solastnikov parcele in ostali lastniki v postopku ureditve meje soglašajo s predlagano mejo geodeta. Poleg izraza meja parcele, ločimo tudi izraze: pokazana meja, predlagana meja in meja po podatkih zemljiškega katastra. Pokazana meja je meja, ki jo v postopku ureditve meje pokažejo lastniki oziroma solastniki parcel. Predlagana meja je tista meja, ki jo na terenu predlaga geodet. Meja po podatkih zemljiškega katastra je meja, ki jo geodet določi iz elaboratov predhodnih meritev in podatkov, ki so evidentirani v zemljiško katastrskih načrtih.

2.1 RAZLIČNI POSTOPKI UREJANJA MEJE

Mejo lahko urejamo v upravnem postopku ali pa v sodnem (nepravdnem ali pravdnem) postopku.¹ Kadar se spor ne uspe rešiti na ustni obravnavi v upravnem postopku, geodetska uprava pozove lastnike, ki se s predlagano mejo ne strinjajo, da lahko v 30-tih dneh sprožijo sodni postopek. Spori glede ureditve meje se na začetku rešujejo v nepravdnem sodnem postopku in če pri le-tem ob določenih pogojih ne pride do rešitve, se lahko pozneje sproži pravdni postopek. Dolžnost vsakega sodišča oziroma sodnika, ki rešuje posamezni sodni spor je tudi, da strankam v vsaki posamezni zadevi ponudi možnost postopka alternativnega reševanja spora, razen če oceni, da v posamezni zadevi to ne bi bilo primerno. Tako lahko stranke spor rešijo tudi na hitrejši in cenejši način s postopkom alternativnega reševanja sporov.

2.2 EVIDENTIRANJE IN UREJANJE MEJE

Urejanje meje je katastrski postopek, ki poteka v dveh fazah. Ti fazi sestavljajo dejavnosti pooblaščenega geodeta pri izdelavi elaborata in dejavnosti geodetske uprave, ki v upravnem postopku, na osnovi strankinega zahtevka in ob predložitvi elaborata, evidentira mejo. Evidentiranju mej v katastru sledi še označitev meje v naravi.

¹ Vesna Rijavec add all 2006

2.3 POSTOPEK UREJANJA IN EVIDENTIRANJA MEJE ZEMLJIŠKE PARCELE V UPRAVNEM POSTOPKU

ZEN ureja pravila za evidentiranje in urejanje mej zemljiških parcel v upravnem postopku. Mejo urejamo po postopku ureditve meje, ki ga izvaja geodetsko podjetje kot geodetsko storitev. Za uvedbo postopka ureditve meje je potrebna strokovna podlaga, to je elaborat ureditve meje. Elaborat izdelata geodet, ki ga nato preveri odgovorni geodet. Geodetska uprava preveri, če je izdelan v skladu s predpisanimi predpostavkami. Meja se v upravnem postopku na geodetski upravi uredi na osnovi soglasja lastnikov in na osnovi podatkov iz zemljiškega katastra. V kataster se lahko kot urejena meja evidentira samo tista meja, ki se ne razlikuje od meje po podatkih zemljiškega katastra.²

Od uveljavitve ZEN za evidentiranjem v katastru sledi nato še označitev meje v naravi.

Postopek urejanja in evidentiranja meje v katastrskem postopku je sestavljen iz dveh faz³.

2.3.1 TEHNIČNI DEL UREDITVE MEJE

V prvi fazi, ki je tehnični del, je potrebno izdelati elaborat ureditve meje. Izdelata ga pooblaščen geodet iz geodetskega podjetja na podlagi mejne obravnave. Izpolnjevati mora pogoje po Zakonu o geodetski dejavnosti (ZGeoD-1, Uradni list RS, št. 77/2010). Vsebino elaborata določajo podzakonski predpisi. Njegovo izdelavo za ureditev meje pri geodetskem podjetju naroči eden od lastnikov ali več mejašev hkrati. Pri izdelavi elaborata mora pooblaščen geodet iz geodetskega podjetja opraviti mejno obravnavo na terenu, na parcelah, katerim je treba urediti mejo.

2.3.1.1 Priprave na mejno obravnavo

Geodetsko podjetje povabi na mejno obravnavo lastnika parcele, kateri se ureja meja in lastnike sosednjih parcel. Lastnike parcel je potrebno povabiti najmanj osem dni pred samo mejno obravnavo. Če se mejne obravnave ne udeleži lastnik parcele, ki je bil pravilno vabljen, se le-ta vseeno opravi. V vabilu se navede vse zakonite posledice v primeru neudeležbe mejne obravnave. Kadar se lastnik parcele udeleži mejne obravnave in ni bil vabljen osem dni prej, se obravnava tako, kot da je bil pravilno vabljen. Kadar pa se lastniki parcel ne udeležijo mejne obravnave, se mejna obravnavo ne more opraviti. Geodetsko podjetje mora zanje dokazati, da so bili vabljeni pravilno. Samo v primeru, če se naroči izdelava elaborata zaradi uvedbe postopka evidentiranja meje po uradni dolžnosti na

² Vesna Rijavec add all 2006

³ Vesna Rijavec add all 2006

zahtevo geodetske uprave, je mejna obravnava vseeno opravljena. Geodet pri tem določi predlagano mejo po podatkih zemljiškega katastra.⁴

2.3.1.2 Potek mejne obravnave

Mejna obravnava poteka tako, da lastniki sosednjih parcel geodetu natančno pokažejo ali opišejo potek svoje meje v naravi. Lastniki parcel, ki se jih meja, ki se ureja, dotika, pa lahko pokažejo oziroma opišejo samo točke, kjer se meja zaključi. Lahko celo samo izjavijo, da meja, ki se ureja, ne gre preko njihove parcele. Kadar lastniki parcel to zahtevajo, jim geodet pokaže potek meje, kot izhaja iz zemljiško katastrskih podatkov. Hkrati jih opozori na natančnost te podatkov.

Kadar se pokazana meja ne razlikuje od meje po podatkih zemljiškega katastra, ki jo je pokazal geodet in lastniki parcel soglašajo o poteku meje, se ta meja izmeri. V elaboratu ureditve meje se jo prikaže kot predlagano mejo.

Kadar se pokazana meja prav tako ne razlikuje od meje po podatkih zemljiškega katastra, lastniki parcel pa ne soglašajo z njenim potekom, si mora geodet prizadevati, da bi dosegel soglasje. Če mu tega ne uspe doseči, geodet določi potek predlagane meje. Tisti lastniki, ki se s predlagano mejo ne strinjajo, morajo pokazati potek svoje meje. Če je ne pokažejo, se šteje tako, kot da s predlagano mejo soglašajo. Geodet naredi izmero, v elaboratu ureditve meje prikaže predlagano mejo in pokazane meje. Če se pokazana meja razlikuje od predlagane meje (meja po podatkih zemljiškega katastra), mora geodet lastnikom parcel razložiti, da se v zemljiški kataster ne more kot urejene evidentirati meje, ki se razlikuje od meje, ki poteka po podatkih zemljiškega katastra. Pojasniti jim mora tudi stopnjo natančnosti in zanesljivosti podatkov iz katastra.

Če se kdo od lastnikov ne udeleži mejne obravnave in je bil pravilno vabljen, se lahko mejna obravnava naredi brez njega. Opravi se izmera in v elaboratu se prikažeta predlagana ter pokazana meja, če se kdo od prisotnih lastnikov ne strinja s predlagano mejo.

Kadar se noben od lastnikov ne udeleži mejne obravnave, mejna obravnava ni opravljena⁵.

2.3.1.3 Elaborat ureditve meje

Pooblaščen geodet iz geodetskega podjetja izdelava elaborat ureditve meje, ki mora vsebovati zapisnik o mejni obravnavi, skico, seznam koordinat, zemljiško katastrski prikaz s spremembami in izračun površine parcele, če so urejene vse meje.

⁴ Vesna Rijavec add all 2006

⁵ Vesna Rijavec add all 2006

V zapisniku mejne obravnave je opisan sam potek, kraj in čas njene izvedbe, kdo je bil vabljen in kdo od lastnikov je bil prisoten. Zapisnik mora podpisati geodet, ki je vodil mejno obravnavo in vsi prisotni lastniki parcel. Le-ti podpišejo samo svojo prisotnost. V primeru, da lastnik parcele noče podpisati zapisnika, geodet to zapiše in tudi razlog zakaj ne. Zapišejo se še razne pripombe, ki jih dajo lastniki parcel o postopku mejne obravnave in o zapisniku⁶.

2.3.2 UPRAVNI DEL UREDITVE IN EVIDENTIRANJA MEJE

V drugi fazi, v upravnem postopku, geodetska uprava opravi postopek evidentiranja urejene meje na podlagi zahtevka, ki ga vloži eden ali več lastnikov. Poleg zahtevka za uvedbo upravnega postopka evidentiranja urejene meje mora biti priložen tudi elaborat ureditve meje. Geodetska uprava ne posega v strokovne odločitve geodetskega podjetja. ZEN določa, da geodetska uprava preveri ali elaborat vsebuje vse predpisane sestavine in če so podatki o meji zadostni za njeno evidentiranje v zemljiškem katastru ter če je bila lastniku parcele, od katerega se ureja meja ter lastnikom sosednjih parcel zagotovljena udeležba. Sam zahtevek mora imeti vse sestavine, kakršne imajo vloge v upravnem postopku.

Zahtevek za evidentiranje geodetska uprava zavrne v naslednji primerih, kadar:

- je meja že bila urejena po ZEN ali v sodnem postopku in se v zahtevi za evidentiranje urejene meje predlaga nova ureditev meje. Zahtevati je možno samo natančnejšo določitev iste meje in ne nove ureditve;
- pooblaščen geodet oziroma geodetsko podjetje nista izpolnila zahtev, ki so predpisane za njuno poslovanje;
- podatki sami ne zadoščajo za evidentiranje predlagane meje v zemljiškem katastru;
- vsem lastnikom ni bila zagotovljena udeležba;
- niso izpolnjeni ostali predpisani pogoji za izdajo odločbe o evidentiranju urejene meje⁷.

Kadar geodetska uprava zahtevek za evidentiranje urejene meje sprejme, povabi v svoje prostore tiste lastnike, ki se niso udeležili mejne obravnave, kjer morajo podati svojo izjavo o tem, ali soglašajo s potekom predlagane meje. Lastnik mora to storiti v roku 15 dni od dneva vročitve vabila. V primeru, da tega ne stori, čeprav mu je bilo vabilo pravilno vročeno, se obravnava tako, kot da se strinja s potekom predlagane meje.

Kadar lastnik izjavi, da se ne strinja s potekom predlagane meje, ki je prikazana v elaboratu ureditve meje ali kadar je v elaboratu poleg predlagane meje prikazana še ena ali več pokazanih mej, mora geodetska uprava v svojih prostorih opraviti ustno obravnavo⁸.

⁶ Vesna Rijavec add all 2006

⁷ Vesna Rijavec add all 2006

2.3.2.1 Ustna obravnava na geodetski upravi

Primeri udeležbe ustne obravnave:

Če na ustno obravnavo ne pride lastnik, ki se strinja s predlagano mejo, se le-ta vseeno izvrši.

Če na ustno obravnavo ne pride lastnik, ki se ne strinja s predlagano mejo, se šteje tako, kot da se strinja s predlagano mejo.

Če na ustni obravnavi vse nakazuje na to, da se hočejo lastniki parcel sporazumeti o poteku meje v možnih okvirjih katastrskih podatkov, vendar ne tako, kot je predlagano v elaboratu ureditve meje, geodetska uprava uredi mejo. To naredi v postopku evidentiranja meje na osnovi soglasja lastnikov. Katastrske podatke lahko prilagodi v obsegu zakonsko predvidene izravnave⁹.

Mejo je potrebno nato prikazati v zapisniku ustne obravnave. Lastniki, ki so se dopustno sporazumeli o meji, morajo pri geodetskemu podjetju naročiti spremembo oziroma dopolnitev elaborata ureditve meje. Geodetska uprava določi tudi rok, v katerem morajo lastniki predložiti spremenjen, oziroma dopolnjen elaborat ureditve meje. Kadar ga geodetska uprava v predpisanem roku ne prejme, nadaljuje postopek v skladu z 39. členom ZEN¹⁰.

Kadar se lastniki parcel ne strinjajo glede poteka predlagane meje in meja kljub opravljeni ustni obravnavi ostane sporna, geodetska uprava opozori tistega lastnika oziroma lastnike, ki se s predlagano mejo ne strinjajo, da bodo lahko v roku 30 dni po vročitvi poziva, začeli sodni postopek ureditve meje pred pristojnim sodiščem.

Če lastniki v predpisanem 30 dnevem roku ne pričnejo s sodnim postopkom, se šteje tako, kot da se strinjajo s potekom predlagane meje.

Kadar se sodni postopek ureditve meje začne, takrat se postopek evidentiranja urejene meje na geodetski upravi prekine s sklepom.

Kadar se sodni postopek ureditve meje ustavi ali kadar se ga zavrne, se postopek evidentiranja meje nadaljuje in se nato predlagana meja evidentira kot urejena meja.

Ko sodišče odloči o ureditvi predlagane meje, se nato postopek evidentiranja urejene meje ustavi s sklepom.

⁸ Vesna Rijavec add all 2006

⁹ Vesna Rijavec add all 2006

¹⁰ Vesna Rijavec add all 2006

Geodetska uprava nato izda dokončno odločbo o evidentiranju urejene meje. Takrat se meja v zemljiškem katastru vpiše kot urejena. V postopku urejanja meje in v postopku evidentiranja meje se nato lahko določijo natančnejše koordinate zemljiško katastrskih točk¹¹.

2.3.2.2 Odločba o evidentiranju urejene meje

V izreku odločbe o evidentiranju urejene meje geodetska uprava navede parcelo, kateri evidentira mejo kot urejeno ter sosednje parcele. Kadar geodetska uprava ugotovi, da elaborat ureditve meje izpolnjuje vse predpisane zahteve in ni zahtevana dopolnitev elaborata ter da so se mejne obravnave udeležili vsi lastnik parcel, ki se strinjajo s predlagano mejo, po skrajšanem ugotovitvenem postopku izda odločbo o evidentiranju meje. V odločbi o evidentiranju urejene meje je potrebno navesti: parcelo, kateri se meja evidentira kot urejena ter sosednje parcele. Odločbi o evidentiranju urejene meje je potrebno obvezno priložiti grafični prikaz evidentirane meje, kjer morajo biti vrisane ZKT in vpisane parcelne številke. Na grafičnem prikazu se meja običajno prikaže s koordinatami ZKT in le v redkih primerih kot zemljiško katastrski prikaz, kadar je potrebna večja preglednost. Odločba o evidentiranju urejene meje se nato vroči lastniku parcele, katere meja se je evidentirala, lastnikom sosednjih parcel in vlagatelju zahteve, kadar slednji ni lastnik parcele. (ZEN, 40. člen)¹².

2.3.2.3 Označitev meje v naravi

Na zahtevo lastnika parcele in če se lastniki sosednjih parcel strinjajo s predlagano mejo, geodetsko podjetje označi mejo v naravi z mejniki takoj po mejni obravnavi. Drugače se urejena meja, na zahtevo lastnika na podlagi podatkov zemljiškega katastra označi, ko je odločba o evidentiranju pravnomočna. Mejo v naravi označi geodetsko podjetje, ki o času označitve obvesti lastnike sosednjih parcel. O označitvi urejene meje v naravi geodetsko podjetje izdela tehnično poročilo in ga pošlje lastniku parcele, katere meja je bila označena, lastnikom sosednjih parcel in geodetski upravi (ZEN, 44. člen). V primeru sodne ureditve meje pa označitev meje v naravi ni natančno določena. ZNP ni zadosti natančen in ne odgovori na vprašanje, kako se izvrši pravnomočna odločba v katastru in v naravi¹³.

Meja ali del meje se v naravi označi z mejniki na zahtevo lastnikov ali solastnikov parcel. Na njihovo zahtevo se lahko na meji postavijo še dodatni mejniki, ki sam potek že urejene meje

¹¹ Vesna Rijavec add all 2006

¹² Vesna Rijavec add all 2006

¹³ Vesna Rijavec add all 2006

med parcelami ne spremenijo. V elaboratu se tisti mejnik, ki ni dodatni mejnik in ne pomeni dodatnega mejničenja, označi kot ZKT¹⁴.

2.3.3 RAZLIKA MED UPRAVNIM IN SODNIM POSTOPKOM

ZEN natančno loči postopek urejanja meje in postopek evidentiranja meje, za razliko od predhodnega Zakona o evidentiranju nepremičnin, državne meje in prostorskih enot (ZENDMPE, Uradni list RS, št. 52/2002, št. 37/2002). Sedaj je točno opredeljeno, da sodnemu postopku za ureditev meje sledi še upravni postopek evidentiranja meje v zemljiškem katastru. Pristojnosti, ki jih ima upravni organ, niso natančno določene. Upravni organ ne sme zavrniti vpisa sodno urejene meje, to je po pravnomočnosti sodne odločbe. Vpis bi lahko zavrnil v primeru, če bi bili izvorni podatki v katastrski evidenci v nasprotju s podatki, ki so predlagani za vpis. Pri vpisih v katastrske evidence na podlagi starejših sodnih odločb, ki so vsebovale nekakovostne podatke, je velikokrat prišlo do problemov do nevpisov v uradne evidence. Podatki niso bili dovolj ustrezni za tehnične zahteve katastra.

Zakon o nepravdnem postopku (ZNP, Uradni list SRS, št. 30/1986, 20/1988, RS, št. 87/2002) sicer določa, da mora sodišče v sklepu natančno opisati mejo. V sodnem postopku bi bilo potrebno bolj natančno opredeliti in upoštevati nekatere predpostavke, da bi bilo kasnejše evidentiranje v zemljiškem katastru bolj uspešno. ZEN to stanje izboljšuje z določbo, da mora sodni izvedenec geodetske stroke v sodnem postopku izdelati elaborat na enak način kot v upravnem postopku. Prav tako tudi 138. člen ZNP določa, da je grafični del elaborata skupaj z izmeritvenimi podatki sestavni del sklepa. ZEN podaja določilo, da mora sodišče, ki je o meji odločilo na prvi stopnji ali dovolilo sodno poravnavo in ko postane sodba pravnomočna, predlagati evidentiranje sprememb v zemljiškem katastru. To lahko predlaga tudi kdo od strank v sodnem postopku oziroma solastnik.

8. člen ZEN predpisuje, da se meje, ki so evidentirane na podlagi pravnomočne sodne odločbe ali sodne poravnave, evidentirajo v zemljiškem katastru kot urejene meje.

Predhodni zakon ZENDMPE in tudi sedanji zakon ZEN določata, da se meja lahko uredi le na podlagi katastrske meje, čeprav se lastniki strinjajo o drugačnem poteku posestne meje. Stvarnopravni zakonik (SPZ, Uradni list RS, št. 87/2002) je v 273. členu razveljavil določilo ZENDMPE, da se meja ne more ponovno urejati tudi v sodnem postopku, čeprav je že bila urejena kot dokončna ter domnevo ZENDMPE o nedobrovernosti, zaradi katere ni bilo možno priposestvanje in pridobitev lastninske pravice pri graditvi čez mejo nepremičnine. 136. člen ZEN podaja tudi določilo, da se dokončne meje štejejo za urejene.

Oba, upravni in sodni postopek za ureditev meje, odločata o istem dejanskem stanju in o glavnem vprašanju – o meji. Lastnik parcele se lahko odloči in zahteva ureditev meje najprej

¹⁴ Vesna Rijavec add all 2006

v sodnem postopku, brez predhodne ureditve meje v upravnem postopku. Sodišče ni vezano na upravno odločbo, upoštevati mora samo domnevo o močnejši pravici po urejeni meji v katastrskem postopku. Upravni organ pa mora zavrniti zahtevo po ureditvi meje, če se le-ta že ureja na sodišču. Vezan je tudi na pravnomočno odločbo sodišča¹⁵.

2.3.4 UREJENA MEJA

Tako v upravnem kot tudi sodnem postopku se uporablja institut urejene meje. Opredeljuje ga ZEN (20. člen). Urejena meja je tista, ki je v zemljiškem katastru evidentirana na osnovi dokončnega upravnega akta ali pravnomočne sodne odločbe in ima koordinate ZKT točk določene s predpisano natančnostjo. V zemljiškem katastru je urejena parcela tista, ki ima v celoti urejeno mejo in na njeni podlagi izračunano površino¹⁶.

Za urejenost meje morata biti izpolnjena oba pogoja kumulativno:

- koordinate mora imeti določene s predpisano natančnostjo ZKT točk v državnem koordinatnem sistemu,
- meja mora biti ugotovljena z dokončno odločbo v upravnem postopku ali s pravnomočno sodno odločbo v sodnem postopku (ZEN, 1. odstavek 20. člena).

Pri meji, ki je urejena v upravnem postopku, se lahko naknadno vodi še sodni postopek. Obratno pa se pri urejeni meji v sodnem postopku, kasneje ne moreta več voditi ne upravni in tudi ne sodni postopek za ureditev in evidentiranje iste meje. Nov sodni postopek z isto zahtevo za ureditev meje se ne more več pričeti zaradi pravnomočnosti sodne odločbe.

Dokončno mejo je mogoče spremeniti v upravnem in sodnem postopku zaradi parcelacije, komasacije in izravnave¹⁷.

Meje, ki so bile urejene še z Zakonom o zemljiškem katastru (ZZKat, Uradni list SRS, št. 16/1974, 42/1986, RS. Št. 52/2000), pred ZENDMPE in ZEN, se še zmeraj lahko razglasijo za urejene:

- če temeljijo na koordinatah ZKT točk, ki so določene s predpisano natančnostjo,
- če iz zapisnika sledi, da so se lastniki strinjali z označeno mejo.¹⁸

Meje, ki so bile v urejene v postopku ureditve meje na podlagi ZENDMPE kot dokončne meje, se ravno tako štejejo za urejene meje (ZEN, 136. člen).¹⁹

¹⁵ Vesna Rijavec add all 2006

¹⁶ Vesna Rijavec add all 2006

¹⁷ Vesna Rijavec add all 2006

¹⁸ Vesna Rijavec add all 2006

¹⁹ Vesna Rijavec add all 2006

2.3.5 PRAVNI UČINEK UREJENE MEJE PO ZEN

Meja se na podlagi dokončne odločbe geodetske uprave o evidentiranju urejene meje, v zemljiškem katastru vpiše kot urejena. Kadar je meja v zemljiškem katastru evidentirana kot urejena, se v postopku urejanja meje in v postopku evidentiranja meje lahko določi natančneje ali se natančneje določijo koordinate njenih ZKT (ZEN, 42. člen). Postopka obnove meje po ZEN ni več. Obstaja samo možnost natančnejše določitve meje. Ponovno odločanje o isti meji v upravnem postopku ni možno, lahko se jo samo natančneje določi. V sodnem postopku pa te omejitve ni²⁰.

Urejena meja se evidentira v upravnem postopku na osnovi dokončne odločbe. Ponovni postopek o isti meji zato ni več možen. Možno pa je dokončno odločbo izpodbijati s tožbo v upravnem sporu in priti do razveljavitve oziroma ničnosti upravne odločbe. Na njeni osnovi je bil opravljen vpis urejene meje v zemljiški kataster. Takrat geodetska uprava izbriše vpis, da je meja urejena, kar določa ZEN. Pravnomočno sodno odločbo pa se lahko izpodbija z izrednimi pravnimi sredstvi²¹.

²⁰ Vesna Rijavec add all 2006

²¹ Vesna Rijavec add all 2006

3 POSTOPEK SODNE UREDITVE MEJE

Kadar na geodetski upravi ne pride do sporazuma o meji, geodetska uprava izda sklep o ustavitvi upravnega postopka. Tiste lastnike, ki se ne strinjajo s katastrsko mejo pozove, da lahko urejanje sporne meje po prejemu poziva, nadaljujejo v nepravdnem postopku na sodišču. Sodni postopek ureditve meje lahko sprožijo v 30-tih dneh po vročitvi poziva za sodno določitev meje.

V primeru, da sodni postopek ni sprožen v predpisanem roku, se šteje tako, kot da se lastniki strinjajo s potekom predlagane meje. Sodni postopek pa ni potrebno sprožiti takrat, kadar je urejena meja že evidentirana v zemljiškem katastru in je postala nerazpoznavna v naravi, saj se lahko zahteva označitev meje v naravi po podatkih iz zemljiškega katastra. V primeru, da je meja že urejena, novega sodnega postopka za ureditev iste meje ni možno več sprožiti.

Kadar se sodni postopek ureditve meje začne, se postopek evidentiranja meje prekine s sklepom. Nepravdni sodni postopek ureditve meje je možno sprožiti, kadar med mejaši ni spora glede pokazane meje, temveč se njihova meja razlikuje od meje po podatkih zemljiškega katastra. Po ZEN je namreč sporna tudi meja, ki je v elaboratu prikazana na osnovi zemljiško katastrskih podatkov in se lastniki z njo ne strinjajo, soglašajo pa z mejo, ki je v elaboratu prikazana kot pokazana meja.

Kadar pa se sodni postopek ureditve meje ustavi ali če se zavrže predlog za sodno ureditev meje, se nadaljuje s postopkom evidentiranja urejene meje in predlagana meja se evidentira kot urejena²².

Postopek evidentiranja meje se prekine s sklepom tudi takrat, kadar sodišče meritorno odloči o ureditvi meje²³.

V postopku za ureditev mej sodišče uredi mejo, če je ta sporna, razen če zakon izključuje sodno pristojnost (ZEN, 131. člen).

3.1 STRANKE POSTOPKA PRI SODNEM UREJANJU MEJE

Stranki postopka za sodno ureditev meje (predlagatelj in nasprotni udeleženec) sta lastnika neposredno meječih površin (sosedu). Vprašanje pa je, ali sodijo v ta krog tudi imetniki stvarnih pravic (na primer užitkar) ter imetniki obligacijskih pravic (na primer zakupnik)²⁴.

Naša teorija zagovarja stališče, da je postopek sodne ureditve meje možen tudi med strankami, ki niso lastniki zemljišč. S tem naj bi bili aktivno in pasivno legitimirani tudi na primer zakupniki, posestniki ali uporabniki, pri čemer pa je potrebno upoštevati pravne učinke

²² Vesna Rijavec add all 2006

²³ Miha Juhart add all 2007

²⁴ Miha Juhart add all 2007

subjektivnih meja pravnomočnosti. To pomeni, da imata lastnika prizadetih parcel možnost, če nista bila udeleženca postopka, ponovno zahtevati ureditev meje, ne glede na že obstoječo pravnomočno sodno odločbo.²⁵

ZNP ne daje osnove za razširitev aktivne in pasivne legitimacije na nelastniške posestnike. Prvi odstavek 132. člena ZNP določa, da se postopek za ureditev meje prične na predlog, ki mora vsebovati zemljiškoknjižne podatke o zemljiščih, med katerimi je mejna sporna, ime in priimek ter prebivališče lastnikov oziroma uporabnikov zemljišč, med katerimi je meja sporna, in razloge zaradi katerih se predlaga ureditev meje v sodnem postopku.

Določba torej omenja le lastnike ter uporabnike. Pri slednjih misli na nekdanje uporabnike zemljišč v družbeni lastnini²⁶.

3.2 VSEBINA ZAHTEVKA ZA SODNO UREDITEV MEJE

Zahtevak (predlog) za sodno ureditev sporne meje mora vsebovati zemljiškoknjižne podatke o zemljiščih, med katerimi poteka sporna meja ter ime, priimek in naslov lastnikov zemljišč, med katerimi je meja sporna. Vsebovati mora tudi razloge zaradi katerih se predlaga sodna ureditev sporne meje (ZNP, prvi odstavek 132. člena). Na podlagi navedenih razlogov, zaradi katerih stranka predlaga sodno ureditev sporne meje, sodišče lahko ugotovi, ali gre za obnovo meje ali za popravo meje in ali so sploh izpolnjene zahteve za sodni nepravdni postopek. Zahtevak o tem, kako naj sodišče uredi sporno mejo, je lahko zelo posplošen. Ni potrebno podati nobenega natančno določenega zahtevka, kje naj bi meja potekala. Dovolj je že, če navedemo, da naj sodišče obnovi ali popravi mejo med nepremičnino predlagatelja: št. parcele ...; vl. št. ..., k. o. ... in nepremičnino, ki je v lasti nasprotnega udeleženca: št. parcele ..., vl. št. ..., k.o.²⁷

3.3 VREDNOST SPORNEGA PREDMETA

V predlogu strankam ni treba navesti vrednosti spornega predmeta. Vrednost s sklepom ugotovi sodišče (ZNP, drugi odstavek 138. člena). Izjemno je pomembna zaradi tega, ker se na njeni podlagi določi način odločanja. Vrednost je izrecno določil SPZ (SPZ, tretji odstavek 77. člena). Mejo je postavil pri dvakratni vrednosti spora majhne vrednosti: »Če vrednost spornega mejnega prostora presega dvakratno vrednost za določitev spora majhne vrednosti, lahko sodišče uredi mejo na podlagi močnejše pravice le, če se predlagatelj in oseba, proti kateri je vložen predlog, s tem strinjata.« Spor majhne vrednosti pa definira Zakon o pravdnem postopku (ZPP, Uradni list RS, št. 26/1999, ..., 69/2006). Gre namreč za

²⁵ Tone Frantar add all 1995

²⁶ Gorazd Kobler add all 1995

²⁷ Miha Juhart add all 2007

spor, v katerem se tožbeni zahtevek nanaša na denarno terjatev, ki ne presega 1000 evrov (ZPP, prvi odstavek 443. člena). To pomeni, da lahko nepravdno sodišče v mejnem sporu odloča na podlagi močnejše pravice brez soglasja strank, kadar vrednost spornega mejnega prostora ne presega 2000 evrov²⁸.

3.4 RAZLIKOVANJE MED SPOROM ZA UREDITEV MEJE TER LASTNINSKIM SPOROM

V našem pravu prevladuje stališče, da naj se meja v nepravdnem postopku ureja tudi po kriteriju močnejše pravice in to do določene vrednosti spornega mejnega prostora brez soglasja strank, v primeru, da je vrednost višja, pa samo s soglasjem strank. Nepravdni sodnik lahko odloča tudi po kriteriju močnejše pravice, zato se pojavlja vprašanje, ali mogoče pri konkretnem zatrjevanju močnejše pravice ne gre mogoče namesto mejnega spora, za lastninski zahtevek. Sodna praksa v tem primeru določa, da je sodišče dolžno ugotoviti, ko preučuje predlog za ureditev meje, ali ne gre mogoče za lastninski zahtevek za izročitev določenega zemljišča. Kadar gre za lastninski zahtevek, sodišče nepravdni postopek ustavi, predlagatelja pa napoti na pravdni postopek. V tem primeru je potrebno ugotoviti, da gre pri mejnem sporu, ki svoj predlog opira na močnejšo pravico, v resnici za lastninski zahtevek²⁹.

Po našem pravu se dopušča reševanje mejnih sporov ob določenih predpostavkah na podlagi močnejše pravice v nepravdnem postopku, vendar to še ne pomeni, da sme reševati tudi lastninske zahtevke. Seveda mora nepravdni sodnik ugotoviti, kdaj gre za lastninski zahtevek, pri čemer mu je v pomoč kriterij nepravega mejnega spora, kot ga poznajo v Avstriji. Pri tem je pomembno ali so stranke v sporu zaradi meje ali zaradi mejne površine, kjer pa ni spora zaradi poteka meje. Priposestvanje ali zatrjevanje bonitarne lastnine bo tako največkrat predstavljalo nepravi mejni spor oziroma (klasični) lastninski spor. Kriterij za določitev ali gre v sodnem primeru za lastninski spor ali pa za mejni, ni samo vrednost spornega mejnega prostora, temveč tudi velikost spornega mejnega prostora. Po nekaterih teorijah naj bi se prizadeta stranka sama odločila za mejni spor ali za lastninsko pravdo.³⁰ Po tem stališču torej samo ločevanje ni več pomembno³¹.

V našem pravu velja, da lahko nepravdni sodnik dokončno odloči o meji že v nepravdnem postopku, če odloča po močnejši pravici ali če stranka zamudi prekluzivni rok iz 78. člena SPZ. Posebna pravda v prvem primeru ni več možna, ker je že nepravdni sodnik odločal po istem kriteriju, po katerem bi odločal pravdni sodnik, zato gre za razsojeno stvar. Zaradi tega

²⁸ Miha Juhart add all 2007

²⁹ Miha Juhart add all 2007

³⁰ Gorazd Kobler add all 1995

³¹ Miha Juhart add all 2007

se po končanem nepravdnem postopku ne more več uveljaviti močnejša pravica tudi v pravnem postopku. Enake posledice se pojavijo tudi v primeru, kadar stranka zamudi prekluzivni rok za vložitev tožbe³².

3.5 VZPOREDNI POTEK DOGODKOV

Pri nas sodna praksa zavzema stališče, da lahko postopek za ureditev meje in postopek zaradi ugotovitve lastninske pravice na sporni mejni površini tečeta vzporedno, ker gre za različna postopka (SPZ, argument iz 36. člena). Kljub temu, da lahko nepravdni sodnik odloča na podlagi zadnje mirne posesti, kar je tudi v postopku zaradi motenja posesti odločilni kriterij, se postopka ne pokrivata in s tem ne izključujeta. Prvi postopek je namenjen ureditvi meje (*peritorno*), drugi pa zavarovanju zadnjega mirnega posestnega stanja (*posetorno*). V skladu s pravilom *absorbet possessorium*, kar je pomembna skupna točka obeh postopkov, pa bi bilo treba tožbeni zahtevek zaradi motenja posesti zavrniti, če bi bil ob vzporednem teku obeh postopkov nepravdni postopek končan pred posestnim, ter bi bila meja določena v škodo tožniku iz posestne pravde³³.

3.6 VPRAŠANJE POTEKA MEJE KOT PREDHODNO VPRAŠANJE V PRAVDI

Na to vprašanje najlažje odgovorimo z naslednjim primerom, ko lastnik gozda pri podiranju dreves poškoduje sosedova drevesa. Sosed sproži odškodninsko tožbo, toženec pa zatrjuje, da poškodovana drevesa sploh niso tožnikova, ampak njegova, ker meja ne poteka tam, kjer zatrjuje tožnik. V omenjenem primeru bo lahko pravdno sodišče tudi samo reševalo to predhodno vprašanje (ZPP, 13. člen), kjer pa bo takšna rešitev imela pomen le za ta postopek. Sodišče bo mejo le ugotovilo, ne bo pa jo tudi določilo. Zaradi tega bo postopek za ureditev meje možno sprožiti tudi kasneje, po pravnomočnosti odločbe pravnega sodišča.³⁴ Pravdno sodišče pa lahko seveda tudi prekine postopek zaradi reševanja predhodnega vprašanja o poteku meje na nepravdnem oddelku. Pri tem bo pravdno sodišče vezano na pravnomočno sodno odločbo nepravdnega sodišča. Sodišče napoti stranke, da najprej v nepravdnem postopku uredijo mejo in nato nadaljujejo s pravdo. V tem primeru bo pravdno sodišče vezano na pravnomočno odločbo nepravdnega sodišča. Meja bo na ta način v večini primerov urejena kot dokončna, zato bo takšna rešitev trdnejša.³⁵

³² Miha Juhart add all 2007

³³ Miha Juhart add all 2007

³⁴ Miha Juhart add all 2007

³⁵ Miha Juhart add all 2007

3.7 KRITERIJI ZA REŠEVANJE MEJNEGA SPORA

Tukaj bomo predstavili kriterije za sodno urejanje meje v okviru nepravdnega postopka. Ti kriteriji so: močnejša pravica, zadnja mirna posest in pravična ocena. Kriteriji za ugotavljanje meje v sodnem postopku se razlikujejo od kriterijev v upravnem postopku. Sodišče jih mora izbirati v točno določenem vrstnem redu in prizadevati si mora, da uredi mejo najprej na podlagi močnejše pravice. V primeru, da tega ne more narediti, jo mora urediti po zadnji mirni posesti. Zadnji kriterij, ki ga lahko uporabi, pa je pravična ocena³⁶.

Mejnega spora ni mogoče reševati na podlagi močnejše pravice v nepravdnem postopku, ampak je potrebno vložiti tožbo v pravdnem postopku, kadar je prekoračen kriterij: postavljena vrednost mejnega prostora (SPZ). Lahko pa se udeleženca strinjata, da se močnejša pravica ugotovi v nepravdnem postopku. Vrednost mejnega prostora, ki je vezana na določbo ZPP, v določenem obdobju določa vrednost spora majhne vrednosti. Zaradi njene zelo nizke vrednosti, je zakonodajalec določil dvojno vrednost spora majhne vrednosti³⁷.

3.7.1 MOČNEJŠA PRAVICA

Močnejša pravica je primarni kriterij za urejanje meje. Z njim se največkrat urejata lastninska pravica ali publicijanska (bonitarna) lastnina, ki jo je posamezni mejaš pridobil s katerim od pravno veljavnih načinov (priposestvovanje, dogovor o poteku meje). Nepravdni sodnik tukaj presodi, ali ne gre mogoče v konkretnem primeru za lastninski zahtevek, ki se razrešuje pravdnem sodišču. Kriterija močnejše pravice sta še: dobroverna posest oziroma dokončna meja iz upravnega postopka³⁸.

Za lastninsko pravico ni pomembno, kdaj je bila pridobljena, temveč je pomembno samo, da obstaja v času odločanja³⁹.

Sodišče mora najprej ugotoviti „staro mejo“, oprto na pravico mejašev, nato pa, če se je premaknila in zakaj ter če za njen premik obstaja pravna podlaga ali pa je posledica samovoljnega ravnanja enega od mejašev.⁴⁰

³⁶ Vesna Rijavec add all 2006

³⁷ Vesna Rijavec add all 2006

³⁸ Vesna Rijavec add all 2006

³⁹ Vesna Rijavec add all 2006

⁴⁰ Ana Penko Božič add all 2001

3.7.1.1 Domneva močnejše pravice po dokončni oziroma urejeni meji

Domnevo močnejše pravice po meji, ki je dokončno urejena v katastrskem postopku po pravilih ZEN, uvaja SPZ. Kadar katastrskega postopka še ni bilo, oziroma še ni končan z določitvijo urejene meje, domneve ni in sodišče nato odloča po ustaljeni praksi⁴¹.

Kadar se bo sodni postopek začel po dokončni upravni odločbi o urejeni meji, bodo morale stranke na sodišču najprej zavreči domnevo dokončne meje. Po tem pravilu dokazno in trditveno breme pride na tistega udeleženca, ki izpodbija domnevo. Sodišče lahko upošteva tudi sporazumno določeno mejo med strankami, ki pa se ne ujema s katastrsko določeno mejo. Če bi udeleženci hoteli opraviti promet z zemljišči v nasprotju s prisilnimi predpisi, bi tu šlo za nedovoljeno razpolaganje⁴².

Domnevo o dokončni meji lahko sodišče upošteva samo, če bo za ta podatek izvedelo še pred odločanjem, to je pred narokom, na kraju samem. Dokaze in dejstva morajo sodišču posredovati udeleženci, izvedenec geodetske stroke pa katastrske podatke⁴³.

3.7.1.2 Nedopustnost odločanja po močnejši pravici

Meja je razmejivna črta, kjer je na eni strani zemljišče prvega mejaša, na drugi strani pa zemljišče drugega. Pri premiku te črte eden od mejašev pridobi del zemljišča v breme drugega. Močnejša pravica pomeni lastninsko in tudi bonitarno lastnino na določenem spornem zemljišču, zato je potrebno določiti, kdaj to pravico varovati v pravnem in kdaj v nepravdnem postopku za ureditev meje. Premik meje najpogosteje nastane zaradi priposestevanja ali dogovora med mejaši. Kadar pa se dva mejaša prepirata o tem, kam spada določen pas zemljišča, nastane mejni spor. Značilno zanj je, da izhaja iz nejasnosti o poteku meje. Bistveno vprašanje je, kje je meja potekala prej, ali se je premaknila ter zakaj se je premaknila in ne vprašanje o pridobitvi zemljišča⁴⁴.

Če je vrednost spornega mejnega prostora majhna, sodišče uredi mejo na podlagi močnejše pravice v nepravdnem postopku za ureditev meje. Kadar pa vrednost mejnega prostora presega dvakratno vrednost za določitev spora majhne vrednosti (to je 2000 evrov), lahko sodišče v nepravdnem postopku uredi mejo na podlagi močnejše pravice le, če obe stranki s tem soglašata. Če omenjenega soglasja ne dosežeta, sodišče uredi mejo v nepravdnem

⁴¹ Vesna Rijavec add all 2006

⁴² Vesna Rijavec add all 2006

⁴³ Vesna Rijavec add all 2006

⁴⁴ Vesna Rijavec add all 2006

postopku, vendar na podlagi zadnje mirne posesti, kadar pa tudi to ni mogoče, po pravični oceni. Šele nato ima lahko vsak od njiju, ki se s tako ureditvijo meje ne strinja možnost, da uveljavlja močnejšo pravico v pravnem postopku. Tožbo lahko vložita v treh mesecih po pravnomočnosti sklepa o ureditvi meje (SPZ, 78. člen)⁴⁵.

3.7.1.3 Sporni mejni prostor

Odločilna za dopustnost odločanja po močnejši pravici v nepravdnem postopku, je vrednost spornega mejnega prostora, oziroma zemljišča med mejama. Vsak od sprtih mejašev ga pokaže drugače. Ali je katera meja že označena z mejniki, pri tem ni pomembno.

Sporni mejni prostor je tisti, pri katerem obstajata dve različni stališči o poteku meje, tudi če je stališče enega udeleženca neutemeljeno.

Kadar meja v naravi ni označena, iz zemljiškega katastra pa se vidi, da gre za dve sosednji parceli, lahko pride do različnih situacij. Npr. lahko da nobeden od mejašev ne zatrjuje, kje poteka njegova meja, ker tega sploh ne veda. Ali pa lahko en mejaš zatrjuje, kje poteka njegova meja, drugi mejaš pa ji nasprotuje, čeprav sam ne zatrjuje, kje bi lahko potekala prava meja po njegovem mnenju. Tudi če v tem primeru ni spornega mejnega prostora, lahko sodišče sprejme odločbo o meji v nepravdnem postopku po pravični oceni. Običajno se takšne situacije razrešijo s katastrskim postopkom in se sodni postopek uporabi zelo redko.

Kadar se mejaša ne strinjata z dokončno katastrsko mejo (ki jo od uveljavitve ZEN imenujemo urejena), se za sporni prostor šteje ploskev, ki leži med katastrsko mejo in mejo, ki sta jo pokazala mejaša. Kadar mejaša zatrjujeta vsak svojo pokazano mejo, se za sporni mejni prostor šteje ploskev med zunanijima mejama.

Pri spornem mejnem prostoru tudi ni pomembna raba zemljišča, potek meje ali če je zemljišče zazidano. Meja je lahko sporna tudi tam, kjer je na videz jasna, npr. zaradi zidu⁴⁶.

3.7.1.4 Vrednost spornega mejnega prostora

Pri izračunu spornega mejnega prostora se upošteva tržna vrednost, katerakoli druga vrednost pa bi morala biti posebej predpisana. Kadar oba udeleženca navajata isto vrednost spornega mejnega prostora, sodišče ne dokazuje priznanih dejstev, razen kadar gre za nedovoljena razpolaganja⁴⁷.

Sodišče mora pri izdaji sklepa o ureditvi meje poleg natančnega opisa določene meje navesti tudi ugotovljeno vrednost spornega mejnega prostora (ZNP, drugi odstavek 138. člena).

⁴⁵ Vesna Rijavec add all 2006

⁴⁶ Vesna Rijavec add all 2006

⁴⁷ Vesna Rijavec add all 2006

3.7.2 ZADNJA MIRNA POSEST

Zadnja mirna posest je tista posest, ki jo je oseba neovirano izvrševala določeno časovno obdobje do trenutka, ko je meja postala sporna in ki sta jo oba udeleženca do sedaj prostovoljno spoštovala. Na kratko povedano je mirno posestno stanje tisto, ki sta ga določeno dobo pred sporom oba mejaša videla, upoštevala in spoštovala.⁴⁸

Sodišče odloča po zadnji mirni posesti šele takrat, kadar dokaz močnejše pravice niso dovolili v nepravdnem postopku, ker niso bili podani pogoji za ureditev meje na podlagi močnejše pravice ali kadar noben udeleženec ne uspe dokazati močnejše pravice v nepravdnem postopku⁴⁹.

S kriterijem zadnje mirne posesti sodišče uredi mejo:

- pri vrednosti mejnega prostora, ki ne presega 2000 evrov, kadar močnejša pravica ni dokazana, ali
- pri vrednosti mejnega prostora, ki presega 2000 evrov, kadar ni podano soglasje za odločanje v nepravdnem postopku po močnejši pravici⁵⁰.

Za kriterij zadnje mirne posesti (SPZ, 4. odstavek 77. člena) se ne zahteva dodatna kvalifikacija posesti (na primer, da je dobroverna, lastniška). Le-ta bi bila namreč že podlaga za odločanje na temelju močnejše pravice (na primer bonitarne lastnine). Zadostuje zadnja mirna posest⁵¹.

3.7.3 PRAVIČNA OCENA

Sodišče uredi mejo tako, da sporni prostor razdeli po kriteriju pravične ocene. To naredi v primeru, kadar ne more ugotoviti zadnje mirne posesti.⁵² Pri tem kriteriju upošteva vse okoliščine primera in stanje v naravi, lahko upošteva tudi katastrske podatke in označbe v naravi. Kadar sodnik za razdelitev ne najde drugega pravičnejšega merila, ga razdeli na polovico⁵³.

Sodišču omogoča ta kriterij precejšnjo arbitrarnost. Pri odločanju na podlagi pravične ocene ne gre za odločanje na temelju močnejše pravice v smislu prvega kriterija, vendar bo lahko sodišče tudi tukaj odločilo na podlagi kriterijev, ki so blizu pravici. Odločilo bo torej na podlagi

⁴⁸ Ana Perko Božič add all 2001

⁴⁹ Vesna Rijavec add all 2006

⁵⁰ Vesna Rijavec add all 2006

⁵¹ Miha Juhart add all 2007

⁵² Vesna Rijavec add all 2006

⁵³ Wedam Lukić add all 1989

neke „verjetne“ pravice, ki pa še ne dosega stopnje „močnejše pravice“ v smislu prvega kriterija, ker te pravice ni bilo mogoče dokazati.⁵⁴

3.8 NAROK IN SKLEP O MEJI

Sodišče mora v postopku za ureditev meje opraviti narok na kraju samem (ZNP, 134. in 135. člen). Na narok povabi udeležence v postopku, izvedenca geodetske stroke in če je potrebno tudi priče. Narok na kraju samem je na začetku podoben geodetski mejni obravnavi v upravnem postopku ureditve meje. Vsak udeleženec pokaže potek svoje meje, ki se označi. Določen del meje, ki jo pokažejo, lahko poteka identično, določen pa različno. Preden izvedenec geodetske stroke naredi izmero in oceni sporno površino, sodišče poskusi doseči poravnavo. Izvedenec predstavi in komentira predloge, ki so jih podali udeleženci. Če sodna poravnava ni možna, se postopek konča s sklepom. S pomočjo izvedenca geodetske stroke se naredijo izmere in na kraju samem tudi skica, iz katere je razviden sporni prostor ter meja, ki jo je določilo sodišče na kraju samem, oziroma o kateri je bila sklenjena poravnava. ZEN v 8. členu določa, da se za sodno določitev meje izdelata elaborat, ki mora imeti enake sestavine kot elaborat, zahtevan v upravnem postopku. Elaborat je strokovna priloga k sklepu. Skica je izdelana kot skica ureditve meje pri mejni obravnavi, samo da se namesto predlagane meje prikaže sodno določena meja, pokazane meje pa se ne prikažejo. Namesto zapisnika mejne obravnave imamo sodni določitvi meje pravnomočno sodno odločbo o določitvi meje v sodnem postopku. Mejo, ki jo sodišče določi, se mora natančno opisati v sklepu ter označiti v skici, ki je sestavni del sklepa. Sklep mora po drugem odstavku 138. člena ZNP vsebovati natančen opis meje (navedene morajo biti parcelne številke parcel, med katerimi se ureja meja in številke ZKT, po katerih poteka meja), ugotovljeno vrednost spornega mejnega prostora in skico zamejnichenja⁵⁵.

Sodišče pošlje pravnomočni sklep oziroma poravnavo o ureditvi meje skupaj s priloženo skico zamejnichenja in z izmeritvenimi podatki pristojni geodetski upravi zaradi izvedbe v zemljiškem katastru (ZNP, tretji odstavek 138. člena)⁵⁶.

3.9 VLOGA IZVEDENCA GEODETSKE STROKE

Izvedenec geodetske stroke sodeluje v sodnih postopkih za ureditev mej in določitev nujne poti, na naroku, ki je na kraju samem. Takrat v sodelovanju s sodnikom in strankami (udeleženci) izvaja dokazovanje, kjer posreduje merske podatke na zapisnik. Izdela tudi

⁵⁴ Alexander Illedits add all 1999

⁵⁵ Miha Juhart add all 2007

⁵⁶ Miha Juhart add all 2007

skico, ki je sestavni del zapisnika o naroku. V skici mora natančno označiti sodno določeno mejo in jo opisati v sklepu. Mejo mora označiti s trajnimi mejnimi znamenji. Naknadno izvedenec geodetske stroke izdelava tudi elaborat. Vroči ga vsem udeležencem v postopku, ki morajo v določenem času o njem podati svoje mnenje. Kadar pa se v postopku določa nujna pot, je za izdajo sklepa potrebna le skica z vrisanim natančnim potekom poti, ki se jo lahko naredi že na naroku z ogledom.

Če stranke - udeleženci ugovarjajo elaboratu, ker vsebuje podatke, ki jih na naroku še niso obravnavali, sodišče razpiše novo obravnavo. Takšna ustna obravnava pisnega izvedenskega dela na nadaljnjem naroku (ZPP, 253. člen) pa pomeni uresničitev splošnega temeljnega načela neposrednosti in ustnosti (ZPP, 4. člen).

Izvedenec lahko določene opravke naredi tudi izven naroka. Tako ima možnost vpogleda v spis in se seznaniti z že zbranimi dejstvi o sodnem postopku na sodišču. Nasprotno pa je vpogled v spise, pričam v sodnem postopku, prepovedan.

Za sodnega izvedenca geodetske stroke prav tako velja določilo 25. člena ZGeoD. To določilo pravi, da morajo lastniki oziroma uporabniki zemljišč, stavb in delov stavb, ob predložitvi geodetske izkaznice, sodnemu izvedencu geodetske stroke dopustiti dostop na zemljišče in vstop v skupne dele stavbe, če je to potrebno zaradi opravljanja nalog, ki jih določajo s predpisi. Poleg geodetske izkaznice, sodni izvedenec geodetske stroke pokaže tudi sodni sklep o določitvi za izvedenca. Ta mu daje pooblastilo, da lahko opravi delo na določeni nepremičnini. Kadar si udeleženci želijo, da bi sklenili poravnavo že na kontrolni meritvi, kjer ni sodišča in njihovih zastopnikov, mora izvedenec geodetske stroke to narediti. Poravnava jim služi pri urejanju meje v nepravdnem postopku, če se ta nadaljuje. Ima enak učinek kot pogodba v zasebnem pravu. Po končanem postopku se takšna poravnava lahko izvede v uradni evidenci, v zemljiški kataster in zemljiško knjigo, ob upoštevanju pogojev, ki so zahtevani za vpis.

Večkrat mora sodni izvedenec opraviti predhodni ogled in kontrolne meritve (npr. preveri kakovost katastrskih podatkov) po naročilu sodišča, katero za njihovo izvedbo opredeli tudi merila. Kontrolne meritve v sodnem postopku samo za določitev poteka katastrske meje niso potrebne, saj katastrska meja ni merilo za ureditev meje. Kadar je bila meja predhodno že urejena v upravnem postopku z dokončno odločbo, takrat se lahko meja ponovno uredi samo še v sodnem postopku in so kontrolne meritve potrebne. Predhodne meritve in ogled kraja poenostavijo izvedbo sodnega postopka na kraju samem (naroka). Sodni postopek je zato bolj ekonomičen in učinkovit.

V nepravdnem sodnem postopku za ureditev meje, ZEN ne zahteva, da bi moral sodni izvedenec geodetske stroke imeti lastnosti odgovornega geodeta. 4. odstavek 8. člena ZEN zahteva za evidentiranje v katastru na podlagi sodne odločbe elaborat, ki ga je izdelal sodni izvedenec geodetske stroke in ne elaborat odgovornega geodeta. Nasprotno se za

evidentiranje v upravnem postopku po ZEN zahteva elaborat ureditve meje ali parcelacije, ki ga je izdelal odgovorni geodet. (ZEN, 1. odstavek 8. člena, Pravilnik o urejanju mej ter spreminjanju in evidentiranju podatkov v zemljiškem katastru, 7. in 9. člen). Za sodnega izvedenca se zahteva več delovnih izkušenj in univerzitetna izobrazba, za odgovornega geodeta je določen poseben strokovni izpit. Inženirska zbornica Slovenije, ki preverja tudi vpis v imenik geodetov in organizira priznana strokovna izobraževanja, predloži mnenje o izvedencu. Sodni izvedenci geodetske stroke morajo pripraviti svoje mnenje z namenom evidentiranja sodno urejene meje v katastru in tudi z namenom, da sodišču razložijo nekatere strokovne podlage. Te so grafični in digitalni prikazi, itd.. Izvedence geodetske stroke včasih potrebujejo, da podajo svoje izvedensko mnenje tudi na področju inženirske geodezije in na drugih specializiranih področjih geodezije⁵⁷.

3.10 POSEBNI PRIMER POSTOPKA ZA UREDITEV MEJE

3.10.1 GRADNJA ČEZ MEJO NEPREMIČNINE

Določitev meje zaradi gradnje čez mejo nepremičnine je posebna oblika postopka za ureditev meje. Kadar graditelj določen del zgradbe postavi namenoma ali ne namenoma na tuje zemljišče, lahko graditelj predlaga, da se medsebojna razmerja uredijo v nepravdnem postopku na sodišču. Pravna podlaga zanj je 47. člen SPZ, ki v 3. odstavku govori sledeče: Kadar bi bile posledice vzpostavitve prvotnega stanja v očitnem nesorazmerju s škodo, ki jo je zaradi gradnje utrpel lastnik nepremičnine, lahko sodišče odredi lastniku nepremičnine primerno odškodnino in s sklepom določi novo mejo med sosednjima nepremičninama. Postopku za ureditev medsebojnih razmerij med graditeljem in lastnikom zemljišča se nato pridruži tudi postopek za ureditev meje (ZNP, 14. poglavje).⁵⁸

V tem primeru je kriterij močnejša pravica, ki jo sodišče jo upošteva v korist graditelja, kadar je utrpel škodo pri vzpostavitvi prvotnega stanja in novo določitev meje opravičujejo okoliščine, kot so zlasti upravičeni interesi udeležencev, vprašanje graditeljeve dobre vere in vedenje lastnika nepremičnine. Graditelj pridobi močnejšo pravico s konstitutivno sodni odločbo.⁵⁹

⁵⁷ Vesna Rijavec add all 2011

⁵⁸ Vesna Rijavec add all 2006

⁵⁹ Miha Juhart add all 2007

4 POSTOPEK UREDITVE MEJE Z METODO ALTERNATIVNEGA REŠEVANJA SPOROV

4.1 PREDSTAVITEV ALTERNATIVNEGA REŠEVANJA SPOROV

V Sloveniji se v zadnjih letih daje t.i. alternativnim načinom reševanja sporov vedno večjo težo in poudarek. Spori, kjer se uporabi alternativno reševanje sporov, se rešijo in zaključijo dosti hitreje. Zaradi tega so tudi stroški, ki nastanejo, dosti manjši. Ni stroškov zastopanj pri odvetnikih, stroškov sodnih izvedencev, izdelave ekspertiz in sodnih taks. Nenazadnje je tudi zadovoljstvo strank večje, saj so prihranile čas, denar, predvsem pa med strankami ob razrešitvi spora ni več skrhanih odnosov. Sprte stranke aktivno in na različne načine sodelujejo v postopku, zato imajo več kontrole nad potekom postopka. Samo aktivno sodelovanje v postopku tudi zagotavlja pravico do sodnega varstva. Dogovor, ki je sklenjen na ta način, je bolj zanesljiv in ni negativnih tveganj.

Bistvo in cilj alternativnega reševanja sporov je, da stranki, ki poskušata rešiti npr. sporno mejo, poiščeta sporazumno rešitev, ki bo za obe najbolj sprejemljiva in s katero bosta najbolj zadovoljni. Spori se v nasprotju z običajnim sodnim postopkom razrešijo in zaključijo brez meritorne sodbe. Sodišče namreč s sodbo odloči o tožbenem zahtevku, ki mu lahko deloma ali v celoti ugotovi ali pa ga zavrne in pri tem imamo vedno zmagovalca ter poraženca

Reševanje pravnih sporov je običajno dolgotrajen in drag postopek, kjer udeleženci velikokrat ne pridejo do sodne poravnave.

Z namenom odprave sodnih zaostankov so sodišča so leta 2001 pričela uporabljati mediacijo kot sredstvo za reševanje sporov. Prvo sodišče, ki je uvedlo program mediacije, je bilo Okrožno sodišče v Ljubljani. Najprej so ga uvedli za področje civilnih zadev. Kasneje so v program uvedli tudi družinske in gospodarske zadeve. Zaradi njegove dobre ocene, je postal redni program Okrožnega sodišča v Ljubljani.

Kasneje so program mediacije in možnost njene uporabe, zaradi uspešnosti in pozitivnih izkušenj, nekatera okrožna sodišča uvedla na različnih področjih.

Z njeno uporabo so razbremenili sodišča, s tem pa so tudi zmanjšali sodni stroški.

4.2 ZAKON O ALTERNATIVNEM REŠEVANJU SPOROV

Zakon o alternativnem reševanju sodnih sporov je v Sloveniji začel veljati 15.12.2009 (Uradni list RS, št. 97/2009). uporablja pa se od 15.6.2010. ZARSS je predpisal, da morajo strankam omogočiti uporabo alternativnega reševanja sporov vsa okrožna, delovna in višja sodišča ter

višje delovno in socialno sodišče. Zaradi tega predpisa so bila vsa navedena sodišča dolžna sprejeti in uveljaviti program alternativnega reševanja sporov.

Sodišča so morala določiti področja, na katerih zagotavljajo možnost alternativnega reševanja sporov s pomočjo mediacije⁶⁰.

Vsebina in namen ZARSS sta določena v 1. členu ZARSS: S tem zakonom se ureja reševanje sodnih sporov v okviru postopkov alternativnega reševanja sodnih sporov, ki jih na osnovi tega zakona zagotavljajo sodišča.

ZARSS v 4. členu nalaga vsem okrajnim, okrožnim, delovnim in višjim sodiščem ter višjemu delovnemu in socialnemu sodišču, da omogočijo strankam uporabo alternativno reševanje sporov, s tem da sprejmejo in uveljavijo program alternativnega reševanja sporov. Vsa navedena sodišča morajo strankam v okviru programa alternativnega reševanja sporov obvezno ponuditi in omogočiti mediacijo, lahko pa tudi druge oblike alternativnega reševanja sporov.

Sodišče strankam ponudi možnost alternativnega reševanja sporov v vsaki zadevi, razen kadar sodnik oceni, da v posamezni zadevi to ne bilo primerno. Če stranke, ki se strinjajo, da se opravi poskus alternativne rešitve spora, dajo predlog, lahko sodišče kadarkoli prekine sodni postopek za čas, ki ne sme biti daljši od treh mesecev, in stranke napoti v postopek alternativnega reševanja spora (15. člen ZARSS).

4.3 ZAKON O MEDIACIJI

Zakon o mediaciji v civilnih in gospodarskih zadevah (ZMCGZ) je začel veljati 21.6.2008. »Zgled za oblikovanje njegove vsebine je bil Vzorčni zakon o mednarodni trgovinski konsolidaciji, ki ga je leta 2002 pripravila Komisija Združenih narodov za mednarodno trgovinsko pravo (UNCITRAL). Generalna skupščina OZN pa je državam priporočila, naj proučijo možnost uzakonitve njegovih pravil.«⁶¹

Cilj tega zakona je olajšati dostop do alternativnega reševanja sporov in spodbuditi mirno reševanje sporov s tem, da se spodbuja uporabo mediacije in zagotavlja uravnotežen odnos med mediacijo in sodnimi postopki (ZMCGZ, 1. člen).

4.4 METODE ALTERNATIVNEGA REŠEVANJA SPOROV

4.4.1 DEFINICIJA METOD ALTERNATIVNEGA REŠEVANJA SPOROV

⁶⁰ Nina Betetto add all 2011

⁶¹ Nina Betetto add all 2011

Po pravni teoriji so metode alternativnega reševanja sporov niz različnih postopkov, ki se uporabljajo kot alternativa sodnim postopkom reševanja sporov pred sodiščem in pred arbitražami. V teh postopkih ponavadi posredujejo in sodelujejo nevtralne tretje osebe, ki pomagajo, da se spor reši čim hitreje.

Novejša definicija pravi, da alternativne metode reševanja sporov pomenijo katerikoli formalen ali pol-formalen postopek poleg sodnega, ki ga lahko uporabimo za reševanje sporov, ne glede na to v kateri fazi je spor ali če je zaradi njega že sprožen sodni postopek⁶².

ZARSS v 3. členu določa, da je alternativno reševanje sporov postopek, ki ne pomeni sojenja in v katerem ena ali več tretjih nevtralnih oseb sodeluje pri reševanju spora iz gospodarskih, delovnih, družinskih in drugih civilnopravnih razmerij, s postopki mediacije, arbitraže, zgodnje nevtralne ocene ali drugimi podobnimi postopki. K metodam alternativnega reševanja sporov spadajo:

- mediacija,
- arbitraža
- zgodnja nevtralna ocena,
- mediacija – arbitraža (kombinacija obeh),
- mini sojenje,
- sumarna porotna obravnava,
- varuh človekovih pravic,
- odločitev izvedenca,
- poravnalni sestanki,
- poravnalni teden, itd.⁶³

V ZARSS niso naštetni vsi postopki alternativnega reševanja sodnih sporov in tudi ne natančni opisi njihovih definicij. Navedeni so samo mediacija, arbitraža in nevtralna ocena kot najbolj pogosti, tipični primeri alternativnih postopkov. Po ZARSS je alternativni postopek tisti, ki od sojenja različen postopek in da pri reševanju spora sodeluje ena ali več nevtralnih oseb. Tudi sodniki lahko opravljajo vlogo mediatorjev, arbitrov, nevtralnih ocenjevalcev, vendar nikoli v zadevi, ki jo morajo razrešiti v okviru sodniške službe⁶⁴.

Razlika med pogajanjem med samimi strankami in mediacijo je v tem, da je pri mediaciji prisotna tudi neodvisna in nepristranska pomoč tretje osebe (mediatorja) pri reševanju spora.

⁶² Aleš Zalar add all 2010

⁶³ Nina Betetto add all 2011

⁶⁴ Aleš Zalar add all 2010

Razlika med sodnim ter arbitražnim odločanjem in mediacijo pa je v tem, da pri mediaciji tretja oseba samo pomaga strankam, da same dosežejo sporazumno rešitev spora, nima pa pristojnosti za sprejem zavezujoče odločitve (ne odloči o sporu).

Razlika med zgoraj naštetimi metodami alternativnega reševanja sporov se kaže predvsem v stopnji aktivnosti nevtralne tretje osebe.

Kljub ogromnemu številu metod alternativnega reševanja sporov, je mediacija najbolj poznana in razširjena metoda. Marsikateri avtor zaradi tega uporablja kar izraz alternativno reševanje sporov kadar govori o mediaciji⁶⁵.

4.4.2 ARBITRAŽA

Arbitražni postopek je urejen z Zakonom o arbitraži (ZArbit, Uradni list RS. Št. 45/2008). Predhodno je arbitražo urejal Zakon o pravdnem postopku (ZPP, 31. poglavje).

Z arbitražo, se spori rešujejo zunaj sodišča, vendar je po svoji naravi bolj podobna sodnemu odločanju. O sporu namreč avtoritativno odloči od strank neodvisna tretja oseba, to je arbiter. Pri mediaciji do dokončne rešitve spora prideta stranki sami, z dogovorom, mediator kot tretja nevtralna oseba pa ima samo nalogo pospeševalca pogajanj in ne odloča o sporu. V arbitražnem in sodnem postopku je vedno na koncu ena stranka poraženec in druga zmagovalec, medtem ko pri mediaciji dobimo situacijo, s katero sta obe stranki zadovoljni in ki pripomore k uspešnemu nadaljnjemu medsebojnemu odnosu (poslovnemu, osebnemu). Prednost arbitraže pred sodnim postopkom pa je v tem, da lahko stranke prostovoljno izberejo arbitra, opredelijo pristojnosti arbitraže in njen sedež ter se dogovorijo o poteku postopka in merodajnem pravu.

Arbitraža prav tako zagotavlja tajnost obravnavanja in odločanja. Njena prednost v primerjavi s sodnim postopkom je tudi večja hitrost in učinkovitost odločanja, saj je za razrešitev spora oblikovan senat, katerega odločitev pa je dokončna. Stranke imajo možnost, da oblikujejo postopek arbitraže po svojih pravilih ali pa da uporabijo institucionalno arbitražo in njena pravila.

Arbitraža se uporablja pri reševanju gospodarskih sporov, še zlasti v mednarodnem gospodarskem poslovanju, kjer se mednarodni spori rešijo brez vmešavanja državnih sodišč. Postopek arbitraže se vedno bolj uporablja tudi pri reševanju delovnih in potrošniških sporov⁶⁶.

⁶⁵ Nina Betetto add all 2011

⁶⁶ Aleš Zalar add all 2010

4.4.3 ZGODNJA NEVTRALNA OCENA

V tem alternativnem postopku reševanja sporov nevtralni ocenjevalec – strokovnjak pomaga strankam pri opredelitvi njihovih pravnih in ostalih vprašanj ter oceni, kolikšne možnosti imajo za uspešno rešitev postopka. Strankam lahko nato pove tudi svoje mnenje o tem, kako se bi sodišče najverjetneje odločilo.

V Sloveniji so postopek zgodnje nevtralne ocene poskusno uvedli pred časom, in to v sporih iz avtorskih pravic pri Okrožnem sodišču v Ljubljani.

Kombinacija obeh, zgodnje nevtralne ocene in mediacije (ENE-MED) se zelo pogosto uporablja na sodiščih v Ameriki in Avstraliji. Pri tem se po predstavitvi strokovnjakovega mnenja, postopek nadaljuje z mediacijo⁶⁷.

4.5 DEFINICIJA MEDIACIJE

To je proces, v katerem posebej usposobljena nevtralna oseba (mediator) pomaga strankama v sporu, da najdeta medsebojno sprejemljivo rešitev, z namenom doseči pogodbeno zavezujoč dokončen dogovor med njima⁶⁸.

»Ključni elementi definicije so:

- obstoj (pravnega) spora,
- namen strank, da dosežejo mirno rešitev tega spora,
- sodelovanje nepristranske in neodvisne tretje osebe mediatorja, ki strankam pomaga pri poskusu dosege mirne rešitve spora.«⁶⁹

Cilj mediacije je rešitev določenega spora med strankama s pomočjo mediatorja tako, da stranki najdeta rešitev, ki ustreza obema. Uspešna mediacija se zaključi s sprejemom sporazumne rešitve, ki jo stranke lahko vključijo v zavezujočo pogodbo.

Mediacija je torej vsak postopek, v katerem nevtralna tretja oseba – mediator strankam pomaga doseči sporazum, ki razrešuje njihov spor ter na novo ureja medsebojna razmerja. Pri tem gre za reševanje sporov pravne narave, torej takih, ki izvirajo iz ali so v zvezi s pogodbenim ali drugim pravnim razmerjem.⁷⁰ S sporazumom o rešitvi spora se namreč določijo medsebojne pravice in obveznosti. Kadar pri sporu, ki se ga rešuje z mediacijo, ni pravnih elementov (obravnavajo se samo osebne odnose med udeleženci), ponavadi ni potrebno skleniti pravno zavezujoč sporazum.

⁶⁷Aleš Zalar add all 2010

⁶⁸Martina Šetinc Tekavc add all 2002

⁶⁹Aleš Zalar add all 2010

⁷⁰Aleš Zalar add all 2010

Mediacijo tako torej opredeljuje popolna prostovoljnost strank pri doseganju vsebinske rešitve spora. Stranke imajo popoln nadzor nad postopkom in njegovim izidom, zato tudi doseženi sporazum lahko čim bolj ustreza potrebam in interesom strank⁷¹.

4.5.1 POSTOPEK MEDIACIJE ZA UREDITEV MEJE

Sodišče pisno povabi obe stranki k mediaciji, če oceni, da je zadeva primerna za to. Hkrati z vabilom sodišče pošlje vsaki stranki obrazec pisnega soglasja. Če sta sodišču v roku vrnjeni izpolnjeni in podpisani soglasji s strani obeh strank, s sklepom prekine sodni postopek in spis odstopi oddelku za mediacije, ki dodeli mediatorja iz svojega (na spletni strani sodišča) objavljenega seznama mediatorjev, ki samodejno vodi mediacijo. Postopek je zaupen – stranke najprej podpišejo izjavo o zaupnosti. Tudi javnost je izključena (program, po katerem se izvajajo mediacije, je objavljen na spletni strani sodišča). Sama mediacija za ureditev meje pa poteka tako, kot vse druge, razen tega, da je potrebno angažirati še geodeta, vse v dogovoru s strankami in mediatorjem. Sodišče v postopek ne posega. Sodišče se le na koncu v primeru doseženega sporazuma vključi na način, da dežurni sodnik preveri oz. sodeluje pri zapisu sodne poravnave, da je ta pravilna in zakonita (izvršljiva), ker ta predstavlja izvršljiv naslov ter ima moč sodne odločbe, ki je z dnem sklenitve tudi že pravnomočna.

4.5.2 PREDNOSTI MEDIACIJE

Prednost postopka mediacije je v njegovi hitrosti pri reševanju sporov in s tem ekonomičnosti. Mediacija je predvsem neformalen, neobvezujoč, povsem prostovoljen in zaupen postopek. Tudi v tem postopku veljajo določene zakonitosti. Vendar v mediacijskem postopku ni zasliševanja prič, dokaznih predlogov in izvajanja dokazov. Stranki morata imeti enakovredne možnosti sodelovanja v postopku.

V mediacijskem postopku so vse informacije zaupne narave. Vse informacije in vse izjave iz postopka so poznane samo mediatorju.

Nobena informacija ne sme biti dostopna drugim fizičnim ali pravnim osebam in tudi ne javnosti. V primeru, da se mediacijski postopek zaključi neuspešno, mora sodišče zagotavljati tajnost celotnega postopka tudi v razmerju do sodnika, ki vodi postopek v zvezi z zadevo. Mediacijski postopek je prostovoljen in strank v ničemer ne zavezuje. Tudi če so se stranke že odločile za udeležbo v postopku oz. jim je bilo izdano soglasje za mediacijo, ga lahko kadarkoli umaknejo. Reševanje spora se nato vrne v redni sodni postopek. Sodišče

⁷¹Aleš Zalar add all 2010

strankam v postopku mediacije zagotavlja vrstni red obravnavanja v sodnem postopku, ki je bil določen že z datumom vložitve tožbe v sodni postopek.

Z mediacijo lahko stranke celoviteje razrešijo spor. Stranke v mediacijskem postopku aktivno sooblikujejo dogovor. Z njim lahko poleg nastalega spora hkrati urejajo tudi druga konfliktna vprašanja, za katere stranke menijo, da so vsebinsko povezana, a pravno ločena. To je na primer več mejnih in posestnih sporov ter tožb zaradi priposestevanja, ki jih stranki rešujeta v drugih postopkih alternativnega reševanja sporov, v mediacijskih ali sodnih postopkih, Z aktivnim sodelovanjem v postopku mediacije stranke ohranijo pravico do sodnega varstva. S pomočjo mediacije stranke tudi bolje razumejo njihove zadeve, saj z njeno pomočjo lažje komunicirajo med seboj.

Mediacija tudi pozitivno vpliva na odnose med strankami v prihodnosti, zlasti zaradi dejstva, da so rešitev dosegle sporazumno in z medsebojnim sodelovanjem. Pri sodnem postopku imamo ob razrešitvi spora vedno zmagovalca in poraženca, kar pa v bodoče med strankami ponavadi še poveča stopnjo sovražnosti.

Nekateri spori pa so takšni, da niso najprimernejši za reševanje s postopkom mediacije. To velja za tista dejstva med strankami, ki niso sporna in kjer je potrebna pravna rešitev.

4.5.3 MEDIATOR IN NJEGOVA VLOGA

Mediator je nepristranska in nevtralna tretja oseba, ki pomaga udeležencema ali več udeležencem s spornim vprašanjem ali področjem, pri razjasnjevanju nesporazuma in iskanju sporazumne rešitve spora.⁷² Mediator ne presoja, kdo ima prav, se ne opredeljuje glede vsebine in ne daje predlogov rešitve ter ne odloča o rešitvi spora. V postopku mediacije se spor reši samo takrat, kadar stranki sami dosežeta njegovo sporazumno rešitev. Mediator že na začetku mediacijskih srečanj poskuša sprotima strankama razumeti in opredeliti sporna dejanska in pravna vprašanja, pomaga jima, da komunicirata čim bolj konstruktivno, da vedno bolj razumeta stališča interese drugega, da aktivno prispevata k razjasnitvi in rešitvi spora, ki bi bila sprejemljiv za obe strani. Na uvodnem sestanku mediator na razumljiv način predstavi vsaj tri načela: načelo zaupnosti, nepristranskosti in prostovoljnosti. Ostala načela predstavi takrat, ko jih uporabi. Odloči se tudi, glede na potek mediacijskih srečanj, ali bodo potekala skupno ali pa ločeno – posebej z vsako sprto stranko. Tekom mediacijskih srečanj mediator posluša in skuša razumeti stranki in skrbi za to, da je njegov odnos do njiju čimbolj spoštljiv in dostojanstven. Stranki usmerja k iskanju skupnih točk in možnih rešitev ter jima tako pomaga, da dosežeta vzajemno sprejemljivo rešitev. Pomaga jima tudi pri oblikovanju sporazuma o rešitvi spora.

⁷²Marko Iršič add all 2010

Mediatorja lahko stranke same zaprosijo za sodelovanje v postopku mediacije ali pa ga v skladu s svojimi pravili imenuje sodišče, na katerem poteka mediacija. Status mediatorja v določenem postopku mediacije dobi zaprošena oseba šele takrat, ko prošnjo sprejme. Stranke lahko mediatorja, ki ga je določilo sodišče, tudi zavrnejo. Tako za stranke kot tudi za mediatorje v mediaciji velja, da je sodelovanje prostovoljno⁷³.

4.5.4 FAZE POSTOPKA MEDIACIJE

Zakon ne določa strogo predpisana pravila o poteku mediacijskega postopka, ki je dosti manj formalen od pravnega postopka. Vendar, če želimo, da postopek poteka čim boljše in da dobimo čim boljše rezultate, moramo tudi pri mediaciji upoštevati določena načela, v postopku pa nekatera postopkovna pravila, s katerimi je opredeljen vrstni red posameznih faz.

Celoten potek in usmerjanje mediacijskega postopka je prepuščen strankam oziroma mediatorju. Bistvo in cilj mediacije je namreč, da stranki, ki sklepata posel ali poskušata rešiti spor, poiščeta sporazumno rešitev, ki je sprejemljiva za obe in s katero sta obe čim bolj zadovoljni. V postopku pravde je to po navadi nemogoče.

Sodišče odloči o tožbenem zahtevku s sodbo, s katero mu deloma ali v celoti ugodi ali pa ga zavrne. V tem primeru ostane ena od strank zmeraj nezadovoljna.

Postopkovna pravila predstavljajo novi pristop k pogajanjem. Z uporabo postopkovnih pravil v fazah mediacijskega postopka in ob uporabi določenih mediacijskih tehnik se doseže odločitve, ki najboljše zadovolji interese obeh strank. Katera tehnika mediaranja se bo uporabila v posameznem postopku, določi mediator po svoji presoji.

Postopkovna ali harvardska pravila so se začela razvijati na delavnicah o pogajanjih, ki jih je vodila Harvard Law School leta 1981, kasneje pa še pri projektu harvardskih pogajanj (Harvard Negotiation Project).

»Harvardska pravila so: (Fisher, R,Ury,W.Patton,B.Getting to Yes, Second edition, Random House Business Books, London, 1991, str.11)

1. ločiti ljudi, stranki od problema, konflikta,
2. osredotočiti se na interese, ne na stališča,
3. poiskati možne rešitve za doseg skupne koristi,
4. vztrajati pri uporabi objektivnih kriterijev.«⁷⁴

⁷³ Aleš Zalar add all 2010

⁷⁴ Nima Betetto add all 2011

Zgoraj navedena pravila določajo vrstni red posameznih faz mediacijskega postopka. Te faze so:

- 1) začetna faza (uvodni nagovor in uvodne izjave),
- 2) raziskovalna faza,
- 3) faza pogajanj,
- 4) zaključna faza (poravnava oziroma zaključek)⁷⁵.

1) V začetni fazi se pripravi stranke na mediacijo: opravi se predhodni razgovor s strankami o primernosti reševanja spora z postopkom mediacije in njegovih ciljih, strankam se predstavijo in postavijo načela mediacijskega postopka (načelo zaupnosti, prostovoljnosti, nepristranskosti mediatorja,..), vloga mediatorja v postopku, ki ni sodnik in o zadevi ne razsoja, njihove pravice in obveznosti.

Opredelijo se spor in udeleženci v postopku, preverijo pooblastila. Pojasni se jim tudi možnost ločenih srečanj, njihov pomen in ostala pravila mediacijskega postopka ter o stroških postopka. Naredi se pisni zapis o dogovorjenem, podpiše se izjava o zaupnosti, sklene se ustna pogodba med strankami in mediatorjem za bodoče delo in določi se termin prvega skupnega sestanka⁷⁶.

2) V raziskovalni fazi mediator uresničuje prvi dve harvardski pravili.

V prvem delu raziskovalne faze se ugotavljajo dejstva. Stranke predstavijo svoja stališča in zgodbe. Uresničiti se mora pravilo ločitve ljudi od problema, da je komunikacija sploh mogoča. To pomeni, da se skuša zmanjšati prizadetost in čustvenost strank. Mediator zato uporablja tehniko aktivnega poslušanja in tehniko postavljanja vprašanj.

V drugem delu sledi raziskovanje interesov strank in analiziranje vzrokov na skupnih sestankih ali po potrebi ločenih sestankih mediatorja in stranke. Opravi se izčrpen pogovor o problemih, ki so nastali med strankami in razjasnijo se elementi spora. Raziskovalna faza se zaključi s seznamoma interesov obeh strank. Na podlagi obeh seznamov se lahko naredi tudi popis skupnih interesov ali pa interesov, ki so različni, a kompatibilni. Drugi del raziskovalne faze pomeni uresničevanje drugega harvardskega pravila: iskanje skupnih interesov strank⁷⁷.

⁷⁵ Nina Betetto add all 2011

⁷⁶ Nina Betetto add all 2011

⁷⁷ Nina Betetto add all 2011

3) Kadar so odgovori na naslednja vprašanja pritrdilni, ima postopek smisel nadaljevati, v nasprotnem primeru pa se je potrebno vrniti v predhodni fazi in ponovno raziskati interese in dejstva ali pa zmanjšati čustveno napetost in frustracije med strankami:

- Ali so znana vsa dejstva?
- Ali so znani vsi interesi?
- Ali sta se stranki pripravljene sprejeti za pogajalca?

Če so odgovori pozitivni, lahko sledi faza pogajanj.

V prvem delu faze je potrebno uresničiti tretje harvardsko pravilo, ki pravi, da je potrebno poiskati možne rešitve zadeve ali spora. Pri tem se uporablja tehnika viharjenja možganov (angl. brainstorming). Zbirajo se različne ideje za celovito ali delno rešitev spora. Oblikuje se seznam možnih idej za rešitev in ovrednoti se njihova sprejemljivost.

Sledi drugi faze, to so pogajanja o rešitvah, ki so jih sprejeli na podlagi interesov. V postopku mediacije se pri pogajalski fazi uporablja tehnika postavljanja krožnih vprašanj. Z njimi se skuša najti odgovor na vprašanja o željah obeh strank in na to, kaj lahko ena stranka ponudi drugi, da bi se uresničil njen interes. Pri iskanju rešitve se lahko v tej fazi četrto harvardsko pravilo, to je uporaba objektivnega kriterija. Uporabi se lahko npr. cenilce, izvedence, ustaljeno sodno prakso,...⁷⁸.

4) V zaključni fazi se pripravi osnutek dogovora ali sporazuma o rešitvi spora. Tu se preveri soglasje strank za določeno rešitev. Napiše se končno besedilo, ki ga stranki podpišeta (podpis sporazuma). Lahko pa se postopek mediacije tudi takoj konča, potem ko se preveri, če je možno karkoli izboljšati posamezne korake v izpeljanih fazah postopka.⁷⁹

Vse faze mediacijskega postopka se lahko opravijo že na enem sestanku ali pa na več skupnih oziroma po želji strank, ločenih sestankih. Poglavitno je, da se v mediacijskem postopku vse usmeri k rešitvi spora in se zato postopek ne sme razvleči v nedogled.

4.5.5 TEMELJNA NAČELA MEDIACIJE

Temeljna načela mediacije so bistvene značilnosti, ki spremljajo postopek mediacije. So nekakšne smernice, ki nas usmerjajo proti določenemu cilju, oziroma razrešitvi spora. V primeru spora, morajo stranke določiti pravila procesa reševanja. Stranke imajo avtonomijo tudi pri določitvi procesnih pravil. Iz ciljev mediacije pa izhajajo nekatera načela. V pisni pogodbi o mediaciji se lahko stranke dogovorijo tudi o teh načelih ter katera bodo upoštevali.

⁷⁸ Nina Betetto add all 2011

⁷⁹ Nina Betetto add all 2011

V Kolikor tega ne naredijo, mora mediator upoštevati določbe ZMCGZ. S tem, ko stranke podpišejo soglasje za sodelovanje v mediacijskem postopku, soglašata tudi, da sprejemata temeljna načela, ki so opisana v prejeti brošuri⁸⁰.

Čeprav je postopek mediacije neformalen, ima vseeno določeno zgradbo. To pomeni, da mora potekati po določenih fazah ter da mora upoštevati temeljna načela.

Stranki lahko med postopkom mediacije aktivno sodelujeta in ga sooblikujeta.

Obstaja pa nekaj temeljnih načel, na katere stranki nimata vpliva in ostanejo do konca mediacijskega postopka nespremenjena. Če hočemo da bo mediacija, tako s strani strank kot s strani mediatorja, uspešno in zadovoljivo končana, morajo biti izpolnjena.

Z njimi mora mediator seznaniti stranke že na začetku mediacije. V 4. členu ZMCGZ so določena ta temeljna načela: načelo prostovoljnosti, enakega obravnavanja strank, zaupnosti in nepristranskosti mediatorja. Ostala temeljna načela so še: načelo avtonomije strank, ekonomičnost postopka, načelo učinkovitosti, načelo neodvisnosti mediatorja, načelo kompetentnosti mediatorja, načelo enakopravnosti strank v postopku, načelo zakonitosti, načelo materialne resnice, načelo pomoči prava nevešči stranki in načelo vesti in poštenja⁸¹.

4.5.5.1 Načelo zaupnosti postopka

V primeru, ko do poravnave med strankama ne pride, postopek mediacije ne vpliva na pravdni postopek. Mediacijski postopek je zaupen v razmerju mediator-stranka, mediator-sodnik, s katerim mediator po uspešni mediaciji sklene sodno poravnavo, v razmerju do javnosti oziroma družbene kontrole in pri ne-dopustnosti dokazov v drugem postopku.

Če katera od strank ali mediator to načelo prekrši, je odškodninsko odgovoren po Obligacijskem zakonu. Stranke sedaj mnogokrat same predlagajo, da se v pogodbo o mediaciji zapiše, da bo tisti, ki načelo zaupnosti ne bo spoštoval, plačal penale⁸².

- Razmerje mediator-stranka

Strankam je v uvodnem nagovoru, še pred ločenim postopkom potrebno razložiti, da lahko mediator razkrije po zakonu vse, kar je koristno za postopke, razen če stranka tega ne dovoli (ZMCGZ, 10. člen). Na ločenem sestanku lahko stranka mediatorju zaupa in pove vse, česar ne bi povedala pred drugo stranko in sodnikom, če bi šlo za poravnavo ali sodni postopek.

⁸⁰ Nina Betetto add all 2011

⁸¹ Nina Betetto add all 2011

⁸² Nina Betetto add all 2011

Načelo zaupnosti dopolnjuje načelo tajnosti. Postopek ni odprt za javnost, zato postopka ne morejo poslušati tretje osebe. Kadar pa želijo mediacijo npr. študentje ali mediatorji začetniki poslušati, morajo podpisati izjavo o zaupnosti, stranke pa izjavo o soglasju.

V postopku mediacije velja tudi načelo ustnosti. To pomeni, da poteka mediacija brez pisanja zapisnika in snemanja pogovorov⁸³.

- Razmerje mediator-sodnik

Kadar ne pride do poravnave, mediator ne sme govoriti s sodnikom. V primeru, da je mediator tudi sodnik in mu je dodeljen spis, se mora izločiti v zadevi. Prav tako ne sme nikoli spraševati o zadevi ali jo komentirati. Kadar pride do sklepanja sodne poravnave po uspešni mediaciji, ki je bila sodišču pridružen postopek, pa mora to narediti drug sodnik. V naši zakonodaji velja stroga ločenost med položajem sodnika in mediatorja⁸⁴.

- Razmerje do javnosti

Postopek mediacije je taje in zaprt za javnost. Tretje osebe ne morejo poslušati postopka ali mu prisostvovati. Mediator ali stranke o postopku mediacije ne smejo govoriti tretjim osebam, tudi ne npr. novinarjem.

Načelo zaupnosti ne velja, kadar se tako zmenijo stranke, v primeru suma kaznivega dejanja, kadar gre za nasilje v družini in za korist otroka. Kadar je stranka v postopku mediacije država ali lokalna skupnost, ki razpolaga s proračunskimi sredstvi, je najbolje že v pogodbi o mediaciji zapisati, da načelo zaupnosti ne bo veljalo. Na vsebino poravnave bo podal soglasje npr. nadzorni svet. Vsebinsko poravnave lahko mediator razkrije tudi kadar gre za prisilno izvršbo⁸⁵.

- Dopustnost dokazov v drugem postopku - pZMCGZ

Splošno pravilo o dopustnosti dokazov v drugem postopku določa 11. člen: Vsi podatki, ki izvirajo iz mediacije ali so z njo povezani, so zaupni, razen kadar so se stranke sporazumele drugače, kadar njihovo razkritje zahteva zakon ali kadar je razkritje potrebno za izpolnitev ali prisilno izvršitev sporazuma o rešitvi spora. 12. člen govori o tem bolj natančno in pravi, da tisti, ki so sodelovali pri mediaciji (stranke, mediator in tretja oseba), ne smejo predložiti kot

⁸³ Nina Betetto add all 2011

⁸⁴ Nina Betetto add all 2011

⁸⁵ Nina Betetto add all 2011

dokaz podatke o mediaciji, se na njih sklicevati ali pričati v sodnem, arbitražnem ali katerem drugem postopku.

Ta prepoved razkrivanja dokazov ne velja v primeru zaščite otroka, telesne in duševne zaščite, kadar gre: za razloge javnega reda, za poskus udeleženca, da bi uporabil mediacijo za kaznivo dejanje ali za prisilno izvršbo⁸⁶.

4.5.5.2 Načelo nepristranskosti mediatorja

Mediator mora strankam takoj, ob uvodnem razgovoru razkriti vse svoje povezave (sorodstvene, prijateljske) s katero od strank (ZMCGZ, 4.odstavek 7.člena). Razložiti jim mora, da mu poznanstvo ne predstavlja oviro za mediiranje in da bo vseeno nepristranski oziroma nevtralen ali neodvisen. Če stranke mediatorja spoznajo za nepristranskega in se odločijo, da ga sprejemajo, je dobro, da v tem primeru tudi podpišejo, da vedo za okoliščino glede mediatorja, a da jih to ne moti. Prav lahko bi se zgodilo, da bi stranke, če bi utrpeli škodo, zaradi tega, kasneje izpodbijale veljavnost sporazuma ali celo tožili mediatorja za plačilo odškodnine.

Kadar katera od strank v mediacijskem postopku dvomi o mediatorjevi nepristranskosti, lahko predlaga njegovo izločitev. O predlogu za izločitev odloči za to predvidena oseba.

Kadar pa stranke želijo zamenjati oziroma izločiti mediatorja, ker vidijo, da ne dosega predvidenih ciljev, tega ne smejo narediti. V tem primeru mora mediator stranki povprašati, če še želita, da nadaljujejo s postopkom mediacije. V kolikor mu ne zaupata, je najbolje, da sam umakne soglasje, ker mediacija ni več mogoča⁸⁷.

4.5.5.3 Načelo prostovoljnosti

V obstoječem modelu mediacije lahko stranki prostovoljno izbereta, če želita sodelovati v programu mediacije.

Načelo prostovoljnosti velja v vseh fazah mediacijskega postopka: takrat, ko stranka prejme ponudbo iz sodišča in med mediacijskem postopkom. Kadarkoli lahko tako stranka kot mediator umakneta soglasje za mediacijo in zadeva preide v postopek sodne obravnave. Kadar stranka v postopku mediacije umakne soglasje, ali ko mediator misli, da je najbolje prekiniti mediacijo, takrat mora mediator poskrbeti za miren razhod strank. Dobro je, da jim pove, kaj so v mediaciji dosegli in da jih spomni, da lahko nadaljujeta postopek ureditve meje pred sodnikom.

⁸⁶ Nina Betetto add all 2011

⁸⁷ Nina Betetto add all 2011

V primeru, da se stranki vse bolj oddaljujeta od rešitve problema, ali če sta stranki še bolj oddaljeni od rešitve problema kot sta bili na začetku postopka mediacije, mora mediator prekiniti mediacijo.

Bistveno načelo mediacije je, da mediacija ne sme škoditi strankama in njunemu reševanju spora, če že ne more koristiti⁸⁸.

4.5.5.4 Načelo avtonomije strank

Stranki imata v postopku mediacije avtonomijo, podrejeno pa posamezni postopek oblikujejo še mediator, ki vodi postopek ter državni organi. Stranki postopek mediacije tako sporazumno sooblikujeta. Podrobnosti mediacijskega postopka je dobro dogovoriti s pisno pogodbo o mediaciji⁸⁹.

4.5.5.5 Ekonomičnost postopka

Temeljni ekonomski princip pri vsakem delovanju je, da se doseže želeni rezultat s čim manj sredstvi ali da se s sredstvi, ki so na razpolago, doseže maksimalen rezultat.

Prav tako tudi v postopku mediacije stranke in mediator pazijo, da v postopku dosežejo želeni rezultat s porabo čim manj časa in denarja. Ekonomičnost postopka mediacij dosežemo na ta način, da je število sestankov čim manjše, da pri ugotavljanju nespornih dejstev ne sodeluje izvedenec oziroma le izjemoma in da ni potrebno plačati sodnih taks. Če obstaja več sporov pri strankah, se poskušajo rešiti hkrati v eni sodni poravnavi. Kadar pa je kateri izmed sporov pretežek za razrešiti, ga je začasno bolje pustiti ob strani. Mediator strankam obrazloži, da je bolje začeti z lažje rešljivimi problemi. Obrazloži jima, da lahko v mediaciji rešujemo spor ali pa medsebojni odnos med strankami. Stranki si sami izbereta, kaj si želita in česa sta sposobni.

V postopku mediacije se ne piše zapisnika, sama komunikacija med strankami načeloma poteka po telefonu, po faksu in preko spletne pošte, zelo redko preko navadne pošte⁹⁰.

4.5.5.6 Načelo učinkovitosti

Za čim bolj učinkovito reševanja spora je dobro, da stranki v postopku mediacije sami predlagata način rešitve spora oziroma kako bi ga lahko čim bolj učinkovito rešili. Stranki lahko prideta sami ali obe skupaj do dodatnih informacij za rešitev spora tudi tako, da predhodno pridobita izvedeniško mnenje.

⁸⁸ Nina Betetto add all 2011

⁸⁹ Nina Betetto add all 2011

⁹⁰ Nina Betetto add all 2011

Poravnava, ki jo stranki dosežeta v postopku mediacije, se na sodišču sklene v obliki sodne poravnave pred sodnikom, ki je izvršilni naslov. Postopek je hiter in za poravnavo je potrebno največ pet sestankov. Najpogosteje se poravnava doseže že na prvem ali drugem sestanku.

Poravnava se v zasebni mediaciji lahko dogovori pri notarju v obliki notarskega zapisa ali pa lahko strankam zadošča poravnava kot navadna pogodba⁹¹.

4.5.5.7 Načelo neodvisnosti mediatorja

Mediator je neodvisen, kar pomeni, da tudi če ne pride do poravnave, za to nikomur ne odgovarja. Kljub temu mora upoštevati pravila prava in etični kodeks. Tudi ni potrebe, da bi mediatorji zahtevali (kazensko ali odškodninsko) imuniteto, če bi v postopku mediacije naredili škodo ali kaznivo dejanje⁹².

4.5.5.8 Načelo kompetentnosti mediatorja

ZARSS določa, da se morajo mediatorji izobraziti za svoje delo. Vsako leto morajo opraviti dodatno izobraževanje, če hočejo ostati na seznamu pri sodišču. To je podrobno opredeljeno v Pravilniku o mediatorjih v programih sodišč.

Mediatorji morajo biti po pravni teoriji usposobljeni in strokovni za to delo, morajo imeti ugled in možnost dobiti povratno informacijo o svojem delu.

V Sloveniji je v veljavi teza, da mora biti mediator ocenjen kot sočutna in razumne oseba, ki je pripravljena strankam v mediacijskem postopku poiskati rešitev.

Mediatorji si na strokovnih srečanjih izmenjujejo izkušnje. Pomagajo si med seboj pri strokovnih in tudi osebnih stiskah. Za izpopolnjevanje njihovega znanja jim zelo koristijo komediacije. Hkrati s svojim delovanjem lahko opazujejo drugega komediatorja in si s tem pridobivajo nove veščine delovanja in svoje delovanje lahko popravijo.

Pravilnik o mediatorjih v programih sodišč je tudi določeno, da mora vodja programa oceniti mediatorja vsako leto⁹³.

4.5.5.9 Načelo enakopravnosti strank v postopku

Stranki morata v postopku mediacije biti enakopravni in imeti enako možnost sodelovanja. Mediator ju mora obravnavati enakopravno in nepristransko. V postopku mediacije morata

⁹¹ Nina Betetto add all 2011

⁹² Nina Betetto add all 2011

⁹³ Nina Betetto add all 2011

stranki imeti enake možnost za sooblikovanje postopka, da svobodno izrazita svojo voljo, ponudbo ter skleneta poravnavo.

Stranki morata biti psihološko dovolj sposobni za sodelovanje v postopku, v nasprotnem primeru jima mora biti zagotovljeno ustrezno zastopanje (npr. otrokom, poslovno nesposobnim osebam). Ustava namreč zagotavlja načelo enakega varstva pravic, ki je izpolnjeno takrat, kadar imata obe stranki možnost sodelovati v postopku.

V mediacijskem postopku je pomembno tudi načelo kontradiktornosti. To pomeni, da mora mediator stranko spodbujati v čimbolj aktivno iskanje rešitve spora, hkrati pa morata stranki imeti možnost enakovrednega sodelovanja v postopku. Pri tem je vseeno, ali ima ena stranka odvetnika, druga pa nastopa sama. Mediator mora poskrbeti za enakopravnost v postopku. Kadar mediatorju ne uspe vzpostaviti ravnovesja moči med strankami, mora umakniti svoje soglasje za sodelovanje v mediacijskem postopku⁹⁴.

4.5.5.10 Načelo zakonitosti

V postopku mediacije ločimo načelo zakonitosti, ki v širšem pomenu besede pomeni, da so stranki in mediator vezani na materialnopravne predpise. Mediator mora umakniti soglasje, če želita stranki skleniti poravnavo, ki je v nasprotju s predpisi. V ožjem pomenu je pri načelu zakonitosti treba paziti, da imajo stranke sposobnost biti stranke (ZPP, 76.-101. člen). Tako mora mediator preveriti, če imajo pisno pooblastilo stranke tako odvetnik, ki pristopi k mediaciji, kot tudi strankin pooblaščenec. Kadar je potrebno mediacijo razširiti na novo stranko zaradi podpisa poravnave, mora le-ta biti osebno navzoča ali pa imeti pooblaščenca⁹⁵.

4.5.5.11 Načelo materialne resnice

Stranki in mediator v postopku mediacije ne iščejo materialne resnice. Mediatorju ni potrebno ugotoviti pravno odločilnih dejstev, saj mu ni potrebno o zadevi dati sodbo. Prav tako mu ni treba ugotavljati, kaj je resnica, saj izhaja iz psihološkega stališča, da je resnica tisto, za kar stranki mislita, da je. Poskuša ugotoviti, kje se interesi strank prekrivajo in vse dokler stranki napredujeta v reševanju spora, jim dovoli, da pretresata in širita dejstva. Pri zbiranju

⁹⁴ Nina Betetto add all 2011

⁹⁵ Nina Betetto add all 2011

informacij mora biti aktiven in agresiven. Strankama pomaga z odprtimi vprašanji, da predstavita svojo resnico v sporu⁹⁶.

4.5.5.12 Načelo pomoči prava nevešči stranki

Mediator lahko stranko v mediacijskem postopku pouči o pravnem pravilu, če ga stranka vpraša, kaj pravo določa v določenem primeru. To naredi zaradi etične zaveze, da bo pomagal strankam pri rešitvi spora. Strankama nudi strokovno pomoč tako, da jima predstavi način in možnosti reševanja spora. Ne sme pa jima povedati, kakšno odločitev bi dal sodnik. Sodnik po 12. členu ZPP ne sme poučiti stranke o pravicah materialnega prava.

Pri sodnem postopku, v nasprotju z mediacijskim, velja načelo enakega varstva pravic. Zaradi tega načela je sodišče dolžno opozoriti stranko, ki ne pozna in ne uporablja pravic, ki jih ima po zakonu, katera pravdna dejanja lahko opravi⁹⁷.

4.5.5.13 Načelo vesti in poštenja

V postopku mediacije je zelo pomembno, da stranka ne izkoristi svojih pravic samo zato in na takšen način, da bi drugemu škodovala. Stranka lahko pove svojo resnico takrat, ko se počuti varno. V morebitnem kasnejšem pravdnem postopku, stranka tudi ne bo mogla, zaradi načela zaupnosti, uporabiti nasprotnikovih izjav iz postopka mediacije. Zaradi tega si mora mediator prizadevati, da stranki povesta resnico in odločilna dejstva. Mediacija brez načela resnicoljubnosti in zaupnosti tudi ni mogoča, kar v postopku vzdržuje mediator. Upošteva tudi, da sta stranki subjektivni, ko navajata svojo resnico. Kadar ugotovi, da svoje pravice zlorabljata in da škodljivo manipulirata, stranki na to opozori, po možnosti na ločenih sestankih. Če s tem ne prenehata, mora prekiniti postopek mediacije. Strankama, ki sta v postopek privolili samo zato, da bi pridobili čim več informacij o tem, koliko in zakaj je nasprotna stranka pripravljena popustiti, mora to preprečiti⁹⁸.

⁹⁶ Nina Betetto add all 2011

⁹⁷ Nina Betetto add all 2011

⁹⁸ Nina Betetto add all 2011

5 POSTOPEK IZVAJANJA MEDIACIJE PRI SARS (Služba za alternativno reševanje sporov)

Na podlagi ZARSS je bil izdan program alternativnega reševanja sporov pri Okrajnem sodišču v Celju. V nadaljevanju je neveden le-ta program.

5.1 PONUDBA ZA MEDIACIJO

»Sodišče lahko strankam ponudi mediacijo v vseh novo pripadlih pravnih spisih, razen če sodnik oceni, da v posamezni zadevi to ni primerno, ter v tistih novo pripadlih nepravdnih in izvršilnih zadevah, v katerih sodnik oceni, da so primerne.«⁹⁹

Sodišče ponudi strankam mediacijo tudi v zadevah, ki niso novo pripadle, če predlog podajo stranke ali na podlagi sodnikove ocene.

5.1.1 POSTOPEK PONUDBE

5.1.1.1 Ponudba s strani sodišča

Sodnik v roku osmih dni od prejema novo pripadle zadeve oceni, če je primerna za mediacijo. V kolikor je primerna, izda vodji programa ali pooblaščenim vpisničarki (strojepiski) odredbo, da najkasneje v roku osmih dni od izdane sodnikove odredbe, pošlje priporočeno po pošti vsem strankam in pooblaščenecem ponudbo za mediacijo skupaj z obrazcem za soglasje in informativnim gradivom.

V nepravdnih zadevah se zadeva ponudi v postopek mediacije, kadar je podan odgovor na predlog nasprotnega udeleženca. Na podlagi odgovora sodnik ugotovi, če je zadeva primerna, da se jo ponudi v postopek mediacije.

Kadar vse stranke v roku petnajstih dni od prejema ponudbe za mediacijo podajo soglasje, sodnik izda sklep o napotitvi v mediacijo. S sklepom tudi odloči, da se sodni postopek prekine za največ tri mesece ter da se prične postopek mediacije. Sodnik odredi vpisničarki, da zadevo odstopi vodji programa za alternativno reševanje sporov.

5.1.1.2 Na predlog strank ali sodnika

Kadar stranka poda predlog za postopek mediacije, ji sodnik ali strokovni sodelavec po potrebi predstavi značilnosti in prednosti mediacijskega postopka. Sodnik nato odredi vpisničarki na oddelku, da takoj pošlje ponudbo za mediacijo skupaj z obrazcem za soglasje in informativnim gradivom vsem strankam in pooblaščenecem.

⁹⁹Okrajno sodišče v Celju add all 2010

5.1.2 STRANKE PO PREJEMU PONUDBE NE PODOJAO SOGLASJA ZA MEDIACIJO

Kadar stranke v roku petnajstih dni od prejema ponudbe za mediacijo ne podajo soglasja, se postopek za razrešitev spora nadaljuje pred sodečim sodnikom. V primeru, da soglasje za mediacijo poda samo ena stranka, lahko sodnik odredi, da vpisničarka ponovno pozove drugo stranko k podaji soglasja.

Kadar je v zadevi udeleženih več strank in manjšina ne poda soglasja za mediacijo, se nato sodnik odloči, ali se bo mediacija vseeno opravila. Odločitev je odvisna od narave zahtevka in od podanih mnenj vseh strank ter vodje programa.

5.1.3 INFORMATIVNI NAROK

Če stranke sodišču ne predlagajo napotitve v postopek alternativnega reševanja sporov (mediacijo), sme sodišče kadarkoli med sodnim postopkom zahtevati, da se stranke osebno udeležijo informativnega naroka v mediaciji (ZARSS, 18. člen).

ZARSS v 19. členu o obvezni napotitvi na mediacijo določa, da lahko sodišče, kadar je to glede na okoliščine primera ustrezno, na podlagi opravljenega posvetovanja s strankami, ki se udeležijo informativnega naroka, sklene, da postopek prekine za čas, ki ne sme biti daljši od treh mesecev, in stranke napoti na mediacijo, ki jo sodišče zagotavlja v okviru tega programa.

Na podlagi opravljenega posvetovanja s strankami, ki se udeležijo informativnega naroka in če vse stranke v petnajstih dneh od prejema ponudbe podajo soglasje za mediacijo, sodnik nato v osmih dneh od podanega soglasja izda sklep o napotitvi stranke na mediacijo. V sklepu odloči tudi o prekinitvi sodnega postopka za največ tri mesece.

Po poteku možnega strankinega osem dnevne roka za ugovor zoper sklep o obvezni napotitvi na mediacijo, sodnik izda odredbo vpisničarki oddelka, da spis takoj pošlje vodji programa.

5.2 PRIDRUŽENE ZADEVE

Mediacijo je na predlog mediatorja ali strank ter ob soglasju strank, mogoče izvajati tudi glede sporov iz pristojnosti drugih sodišč, kadar gre za spore med istimi strankami in kadar mediator meni, da je razrešitev zadeve iz pristojnosti drugih sodišč pomembna za celostno ureditev razmerij med strankami (t. im. pridružene zadeve).¹⁰⁰

¹⁰⁰Okrajno sodišče v Celju add all 2010

5.3 IZVEDBA PRVEGA MEDIACIJSKEGA SREČANJA

Ko sodišče prejme vsa soglasja strank za mediacijo oziroma ko poteče rok za ugovor zoper sklep o obvezni napotitvi oziroma ko sodišče sprejme spis iz sodelujočega sodišča, mora nato v petih dneh določiti mediatorja s seznama mediatorjev ter ga obvestiti o dodelitvi zadeve. Po dodelitvi zadeve mora mediator najkasneje v roku treh dni določiti datum prvega mediacijskega srečanja. V roku tridesetih dni po izdaji sklepa o napotitvi, se mora nato izvesti prvo mediacijsko srečanje. Mediator pokliče sodelavca vodje programa ter preveri prostorske kapacitete in nato skupaj z njo določita termin za prvo mediacijsko srečanje.

5.4 VROČANJE VABIL IN PREKLIC SREČANJ IN NAROKOV

Vročanje vabil na mediacijska srečanja in naroke v okviru postopkov alternativnega reševanja sporov se opravi v skladu s pravili pravnega postopka. Sodelavec vodje programa pošlje vabila vsem strankam in pooblaščenem postopka priporočeno po pošti. V vabilu na mediacijsko srečanje se stranke opozori na posledice neudeležbe na razpisanem mediacijskem srečanju ter da morajo takoj oz najkasneje pet dni pred določenim srečanjem sporočiti v mediacijsko pisarno, če se ne bodo mogli udeležiti srečanja. Prošnjo za preklic prvega mediacijskega srečanja morajo stranke poslati pisno po pošti, faksu ali e-pošti z navedenimi opravičljivimi in dokazljivimi razlogi.

Kadar katera od strank želi dodatni preklic prvega mediacijskega srečanja, mediator postopek zaključi, razen če v konkretni zadevi odloči drugače.

Na vsako srečanje in naroke v okviru postopkov alternativnega reševanja sporov se morajo stranke in njihovi pooblaščenici udeležiti osebno.

Vabljenja na vsa morebitna nadaljnja mediacijska srečanja se opravijo neposredno na srečanju z ustnim dogovorom med strankami in mediatorjem. Vsaka stranka lahko pošlje samo eno prošnjo za preklic nadaljnega mediacijskega srečanja zaradi opravičljivih in dokazljivih razlogov.

V primeru, da se srečanja ali naroka v postopku alternativnega reševanja sporov, stranka, ki je bila pravilno vabljen, ne udeleži in če ne izkaže upravičene razloge za izostanek ter ni znanih okoliščin, iz katerih bi se dalo ugotoviti, da stranka iz upravičenih razlogov ni mogla priti na srečanje ali narok, lahko nosi stroškovne posledice. ZARSS v 5. odstavku 19. člena določa: Sodišče lahko stranki, ki očitno nerazumno zavrne napotitev v mediacijo, ne glede na uspeh v sodnem postopku, na predlog nasprotne stranke naloži, da tej stranki vrne vse njene stroške, ki so bili potrebni za sodni postopek in so nastali od očitno nerazumne zavrnitve napotitve na mediacijo dalje, oziroma le del teh stroškov.

Če v vmesnem času, ko je spis pri mediatorju, prihajajo kakšna pisanja vezana na mediacijski spis, sodelavka vodje programa o tem obvesti mediatorja (po telefonu ali elektronski pošti). Po potrebi mu fotokopijo posameznih pisanj tudi pošlje po pošti.

5.5 TERMIN ZA DRUGO MEDIACIJSKO SREČANJE

Mediator določi termin za drugo mediacijsko srečanje na prvem mediacijskem srečanju v dogovoru s strankami. Nato mora poklicati sodelavca vodje programa da preveri prostorsko razpoložljivost. Če se za usklajeni termin najde prosta soba, sodelavec vodje programa termin srečanja vpiše v mediacijski vpisnik. Mediator stranke nato opozori, da si zapišejo določeni termin, saj jim s sodišča ne bodo poslali posebnih vabil. Za nadaljnja mediacijska srečanja pošlje sodelavec vodje programa vabila samo po naročilu mediatorja.

5.6 TRAJANJE POSTOPKA

Postopek mediacije poteka tako dolgo, dokler stranke in mediator soglašajo, da ge je smiselno nadaljevati. Trajati tudi ne sme več kot je določeno s sklepom o napotitvi. Sklep določa, da se sodni postopek lahko prekine za največ tri mesece (ZARSS, 2. odstavek 15. člena).

Kadar mediacijski postopek traja zaradi utemeljenih razlogov več kot tri mesece, morajo stranke za nadaljevanje postopka podati soglasje.

5.7 POSTOPEK PO ZAKLJUČKU USPEŠNE MEDIACIJE

5.7.1 ZAKLJUČEK MEDIACIJE S SPORAZUMOM, S KATERIM SE SPOR V CELOTI REŠI

Kadar stranke, ki sodelujejo v postopku mediacije, dosežejo soglasje o vsebini osnutka sodne poravnave s katero se sodni spor v celoti reši, jih mediator pokliče v mediacijsko pisarno. Sodelavec vodja programa nato organizira vse potrebno (sodnika, dvorano, strojepisko), da se sodna poravnava sklene in podpiše pred sodnikom, ki je zakoniti sodnik v tej zadevi oz. po potrebi pred drugim sodnikom. Sodnik, ki je v postopku mediacije nastopal kot mediator ne sme podpisati sodne poravnave.

Sodna poravnava se lahko zaključi ali s sklenitvijo sodne poravnave po sporazumu strank ali pa z umikom tožbe. Mediator zatem strankam in odvetnikom razdeli kuverte z vprašalniki.

Po podpisu poravnave ali umikom tožbe mediator takoj, ko je mogoče, spis vrne v mediacijsko pisarno, sodelavka v mediacijski pisarni pa vse dokumente vezane na postopek

mediacije uredi, mediacijski spis izloči iz sodnega spisa, ter ga arhivira posebej. V sodnem spisu, ki ga sodelavka vodje programa vrne na oddelek ali sodelujoče sodišče, ostane samo originalna podpisana sodna poravnava skupaj z odredbo, na kateri navede datum, ko je bil spis poslan v mediacijo in datum vrnitve spisa nazaj k sodniku.¹⁰¹

5.7.2 ZAKLJUČEK MEDIACIJE BREZ SPORAZUMA, S KATERIM SE SPOR V CELOTI REŠI

V primeru, da stranke v postopku mediacije ne dosežejo sporazuma, s katerim bi se sodni spor med strankami v celoti rešil, zadevo nemudoma vrnejo v redni sodni postopek. Nadaljnja obravnava zadeve poteka v skladu s pravili o vrstnem redu obravnavanja zadev.

Stranke, ki v postopku mediacije dosežejo soglasje o vsebini osnutka sodne poravnave, s katerim se sodni spor le delno reši, lahko delno sodno poravnavo sklenejo in podpišejo pred zakonitim sodnikom v tej zadevi.¹⁰²

Mediacija se lahko po dogovoru zaključi tudi z umikom tožbe.

Ob zaključku mediacijskega postopka sodelavec v mediacijski pisarni vse dokumente, vezane na mediacijski postopek uredi, mediacijski spis pa izloči iz sodnega spisa ter ga arhivira posebej.. »V sodnem spisu lahko ostane izvedensko mnenje, ki je bilo izdelano v okviru mediacijskega postopka ob predhodnem pisnem soglasju obeh pravnih strank glede izbire izvedenca in uporabe tako pridobljenega izvedenskega mnenja v nadaljnjem pravnem postopku v primeru neuspešno zaključene mediacije.«¹⁰³

5.8 POSTOPEK PO ZAKLJUČKU NEUSPEŠNE MEDIACIJE

Kadar postopek mediacije ni bil uspešen in ni prišlo do rešitve spora, mediator v mediacijskem spisu označi oz. izpolni vprašalnik ter spis vrne v mediacijsko pisarno. Sodelavec vodje programa na spisu za mediacijo označi, da mediacija ni bila uspešna in zaključi postopek mediacije. Iz spisa za mediacijo odstranijo vse, kar je vezano na mediacijo, razen izvedenskega mnenja. Vanj pa se vloži obrazec za spis, na katerem se navede, kdaj je bil spis poslan v mediacijo in datum vrnitve spisa nazaj k sodniku.

Vse, kar je v zvezi z mediacijskim postopkom, pa se vloži v mediacijski spis.

¹⁰¹ Okrajno sodišče v Celju add all 2010

¹⁰² Okrajno sodišče v Celje add all 2010

¹⁰³ Okrajno sodišče v Celju add all 2010

Spisi za mediacijo se hranijo v arhivu mediacijske pisarne dve leti, nato se odstopijo v trajni arhiv sodišča.

6 STATISTIČNI PODATKI ALTERNATIVNEGA REŠEVANJA SPOROV NA OKROŽNIH SODIŠČIH

6.1 OKROŽNO SODIŠČE V LJUBLJANI

6.1.1 PRAVDNE ZADEVE

Preglednica 1: Statistični podatki Okrožnega sodišča v Ljubljani od leta 2006 do leta 2015 (Okrožno sodišče v Ljubljani, 10-letno poročilo SARS)

LETO	SOGLASJA		MEDIACIJA ZAKLJUČENA		
	Število zadev ponujenih v mediacijo	Soglasje podali obe stranki	Uspešno	Neuspešno	SKUPAJ
2006	924	167 16,1%	66 30,3%	152	218
2007	1288	315 24,5%	90 40,2%	134	224
2008	949	339 35,7%	102 33,5%	202	304
2009	1288	399 32,7%	145 41,8%	202	347
2010	1128	430 38,1%	156 40,1%	233	389
2011	566	243 42,9%	108 42,1%	149	257
2012	413	237 57,4%	83 42,3%	113	196
2013	507	215 42,4%	88 41,3%	125	213
2014	523	151 28,9%	85 44,0%	108	193
2015	380	114 30,0%	80 38,8%	126	206
SKUPAJ	7966	2610 34,87%	1003 39,4%	1544	2547

6.1.2 DRUŽINSKE ZADEVE

Preglednica 2: Statistični podatki Okrožnega sodišča v Ljubljani od leta 2006 do leta 2015
(Okrožno sodišče v Ljubljani, 10-letno poročilo SARS)

LETO	SOGLASJA		MEDIACIJA ZAKLJUČENA		SKUPAJ
	Število zadev ponujenih v mediacijo	Soglasje podali obe stranki	Uspešno	Neuspešno	
2006	765	212 27,7%	150 70,7%	62	212
2007	546	217 39,7%	155 71,4%	62	217
2008	500	224 44,8%	143 66,5%	72	215
2009	524	232 44,3%	137 66,8%	68	205
2010	490	226 46,1%	160 70,0%	70	230
2011	591	268 45,3%	164 71,9%	64	228
2012	602	300 49,8%	206 69,9%	90	296
2013	452	245 54,2%	152 66,1%	78	230
2014	347	175 50,4%	121 65,4%	64	185
2015	341	157 46,0%	102 61,8%	63	165
SKUPAJ	5158	2256 44,6%	1490 68,1%	693	2183

6.1.3 GOSPODARSKE ZADEVE*Preglednica 3: Statistični podatki Okrožnega sodišča v Ljubljani od leta 2006 do leta 2015
(Okrožno sodišče v Ljubljani, 10-letno poročilo SARS).*

LETO	SOGLASJA		MEDIACIJA ZAKLJUČENA		
	Število zadev ponujenih v mediacijo	Soglasje podali obe stranki	Uspešno	Neuspešno	SKUPAJ
2006	2034	379 18,6%	203 54,0%	173	376
2007	1266	278 22,0%	137 54,4%	115	252
2008	1756	557 31,7%	189 49,6%	192	381
2009	2365	698 29,5%	314 52,3%	286	600
2010	3980	901 22,6%	389 50,7%	378	766
2011	4050	662 16,3%	283 58,2%	203	486
2012	3410	418 12,3%	189 50,9%	182	371
2013	3394	508 15,0%	177 54,3%	149	326
2014	3453	519 15,0%	245 58,1%	177	422
2015	2564	357 13,9%	203 61,3%	128	331
SKUPAJ	28272	5277 19,69%	2329 54,4%	1983	4311

6.1.4 STATISTIČNI PODATKI O MEDIACIJAH IN SODIŠČU PRIDRUŽENIH PROGRAMOV MEDIACIJ OKROŽNEGA SODIŠČA V LJUBLJANI OD LETA 2006 DO LETA 2015

Preglednica 4: Statistični podatki Okrožnega sodišča v Ljubljani od leta 2006 do leta 2015 (Okrožno sodišče v Ljubljani, 10-letno poročilo SARS)

LETO	SOGLASJA		MEDIACIJA ZAKLJUČENA				SKUPAJ ⁵
	Število zadev ponujenih v mediacijo	Soglasje podali obe stranki ¹	Uspešno ²	Neuspešno	SKUPAJ ³	Uspešno pridružene zadeve ⁴	
2006	3723	758 20,4%	419 52,0%	387	806	0	419 52,0%
2007	3100	810 26,1%	382 55,1%	311	693	42	424 57,7%
2008	3205	1120 35,0%	434 48,2%	466	900	46	480 50,7%
2009	4107	1329 32,4%	596 51,6%	556	1152	95	691 55,4%
2010	5598	1557 27,8%	705 50,9%	681	1385	71	776 53,3%
2011	5672	1334 23,5%	630 56,6%	483	1113	79	709 59,5%
2012	4699	1063 22,7%	542 55,8%	430	972	60	602 61,9%
2013	4659	1070 22,9%	465 53,5%	404	869	57	522 60,1%
2014	4645	944 20,3%	505 56,3%	392	897	60	565 63,0%
2015	3641	714 19,6%	417 53,0%	370	787	61	478 60,7%
SKUPAJ	43049	10699 25,1%	5095 53,3%	4480	9574	571	5247 52,2%

¹ Število zadev, v katerih sta obe stranki podali soglasje za mediacijo. Število ni nujno enako številu zaključenih mediacij, saj se nekatere mediacije, za katere je bilo dano soglasje v določenem letu, v tem letu še niso zaključile.

² Štelo uspešno rešenih mediacij glede na število zaključenih mediacij

³ Število zaključenih mediacij

⁴ Med uspešno končane pridružene zadeve spadajo tiste zadeve, ki je bila mediatorju dodeljena v reševanje, uspešno končale v postopku mediacije. Ker je namen mediacije celostna ureditev spornih razmerij, se lahko v mediaciji poleg zadeve, ki je bila mediatorju dodeljena v reševanje, rešujejo tudi drugi sodni spori, ki potekajo med strankami mediacijskega postopka in katerih rešitev je pomembna za celovito ureditev razmerij med strankami mediacije. Število uspešnih pridruženih zadev smo začeli beležiti v letu 2007.

⁵ Število uspešno končanih sodnih sporov v mediaciji. Vključuje število uspešnih mediacij in število uspešno zaključenih pridruženih zadev.

6.2 OKROŽNO SODIŠČE V MARIBORU

6.2.1 STATISTIČNI PODATKI O MEDIACIJAH IN SODIŠČU PRIDRUŽENIH PROGRAMOV MEDIACIJ OKROŽNEGA SODIŠČA V MARIBORU OD 01.06.2006 DO 31.12.2015

Preglednica 5: Statistični podatki Okrožnega sodišča v Mariboru od leta 2006 do leta 2015 (Okrožno sodišče v Mariboru, 10-letno poročilo SARS).

LETO	SOGLASJA		MEDIACIJA ZAKLJUČENA				SKUPAJ ⁵ Uspešno
	Število zadev ponujenih v mediacijo	Soglasje podali obe stranki ¹	Uspešno ²	Neuspešno	SKUPAJ ³	Uspešno pridružene zadeve ⁴	
2006	368	102 27,7%	13 40,6%	19	36	0	13 40,6%
2007	669	213 31,8%	68 42,0%	94	185	2	70 43,3%
2008	766	275 35,9%	134 53,8%	115	277	10	144 57,8%
2009	893	377 42,2%	159 48,5%	169	367	13	172 52,4%
2010	2595	799 30,8%	347 51,3%	330	790	14	361 53,3%
2011	2253	603 26,8%	238 45,2%	288	623	16	254 48,3%
2012	1370	483 35,3%	196 47,7%	215	467	32	228 55,5%
2013	1195	401 33,6%	140 41,4%	197	418	8	148 43,8%
2014	1044	326 31,2%	124 47,3%	138	328	15	139 53,0%
2015	1022	297 29,1%	116 44,1%	147	326	20	136 51,7%
SKUPAJ	12175	3876 31,8%	1535 47,3%	1712	3817	130	1665 51,3%

¹ Število zadev, v katerih sta obe stranki podali soglasje za mediacijo. Število ni nujno enako številu zaključenih mediacij, saj se nekatere mediacije, za katere je bilo dano soglasje v določenem letu, v tem letu še niso zaključile.

² Štelo uspešno rešenih mediacij glede na število zaključenih mediacij

³ Število zaključenih mediacij

⁴ Med uspešno končane pridružene zadeve spadajo tiste zadeve, ki je bila mediatorju dodeljena v reševanje, uspešno končale v postopku mediacije. Ker je namen mediacije celostna ureditev spornih razmerij, se lahko v mediaciji poleg zadeve, ki je bila mediatorju dodeljena v reševanje, rešujejo tudi drugi sodni spori, ki potekajo med strankami mediacijskega postopka in katerih rešitev je pomembna za celovito ureditev razmerij med strankami mediacije. Število uspešnih pridruženih zadev smo začeli beležiti v letu 2007.

⁵ Število uspešno končanih sodnih sporov v mediaciji. Vključuje število uspešnih mediacij in število uspešno zaključenih pridruženih zadev.

6.3 OKRAJNO SODIŠČE V CELJU

6.3.1 STATISTIČNI PODATKI O MEDIACIJAH OKRAJNEGA SODIŠČA V CELJU OD 15.06.2010 DO 31.12.2015

Okrajno sodišče v Celju izvaja mediacijo po Zakonu o alternativnem reševanju sodnih sporov – ZARSS od njegove uveljavitve (15.6.2010). S programom alternativnega reševanja sodnih sporov Okrajno sodišče v Celju strankam zagotavlja možnost alternativnega reševanja sporov s pomočjo mediacije. Program se v sodelovanju z Okrajnim sodiščem v Šentjurju, Okrajnim sodiščem v Šmarju pri Jelšah, Okrajnim sodiščem v Velenju, Okrajnim sodiščem v Slovenskih Konjicah in Okrajnim sodiščem v Žalcu (od 1.1.2013) izvaja kot sodišču pridružen program zaradi večje ekonomičnosti. Organizirana dejavnost alternativnega reševanja sporov se tako izvaja neposredno samo pri Okrajnem sodišču v Celju, ki izvaja program tudi za sodišča, s katerimi sklene dogovor. Vse postopke mediacij po programu alternativnega reševanja sporov izvajajo mediatorji, ki so na seznamu Okrajnega sodišča v Celju, ki vodi ta seznam.

Preglednica 6: Statistični podatki Okrajnega sodišča v Celju od leta 2010 do leta 2015 (Okrajno sodišče v Celju, 5-letno poročilo SARS)

LETO	SOGLASJA		MEDIACIJA ZAKLJUČENA			
	Število zadev ponujenih v mediacijo	Soglasje podali obe stranki	Št. * uspešno Zaključenih zadev	Št.** neuspešno Zaključenih zadev	SKUPAJ	*** Uspeh v %
2010	366	141	49	43	92	53,3
2011	719	229	111	128	239	46,4
2012	548	181	97	99	196	49,5
2013	525	203	130	89	219	59,4
2014	485	181	109	86	195	55,9
2015	400	184	109	95	204	53,4
SKUPAJ	3043	1119	605	540	1145	53,0

* vključuje vse umike tožb pred prvim srečanjem in vse uspešno rešene druge sodne zadeve. Ki jih je bilo v celotnem obdobju 76

** vključuje tudi vse umike soglasja pred prvim srečanjem

*** izračun uspešno zaključenih mediacij glede na število vseh končanih mediacij v koledarskem letu

6.4 STATISTIČNI PODATKI ZA UPORABO MEDIACIJE PRI UREDITVI MEJE

Do danes so sodišča: Okrajno sodišče v Celju, okrajno sodišče v Šentjurju, Okrajno sodišče v Šmarju pri Jelšah, Okrajno sodišče v Velenju, Okrajno sodišče v Slovenskih Konjicah in Okrajno sodišče v Žalcu, dala v mediacijo skupno le 8 nepravdnih zadev zaradi ureditve sodne meje. V letu 2010: eno, v letu 2011: dve, v letu 2013: tri in v letu 2014: eno. Od teh osmih so se štiri mediacije končale uspešno s sodno poravnavo in štiri neuspešno ter so bile vrnjene nazaj v sodni postopek.

7 PRIMERJAVA

Na podlagi statističnih podatkov Službe za alternativno reševanje sporov SARS iz sodišč treh največjih slovenskih mest, to je Okrožnega sodišča v Ljubljani, Okrožnega sodišča v Mariboru in Okrajnega sodišča v Celju, sem naredila primerjavo. Ugotovila sem, da je povprečna uspešnost vseh opravljenih mediacij okoli 50-odstotna. Delež uspešnosti mediacij, opravljenih v pravnih zadevah je samo 40-odstoten, medtem ko je v družinskih zadevah kar 70-odstoten. Uspešno opravljenih mediacij v gospodarskih zadevah pa je 50-odstotkov. Podatki nam tudi prikažejo koliko zadev je bilo ponujenih v mediacijo.

Skupno število zadev, ponujenih v mediacijo je v upadanju tudi zaradi upada števila pravnih in družinskih zadev ponujenih v mediacijo.

Odstotek uspešnost mediacij zaradi ureditve meje je enak odstotku uspešnosti pri vseh opravljenih mediacijah skupaj (v pravnih, družinskih in gospodarskih).

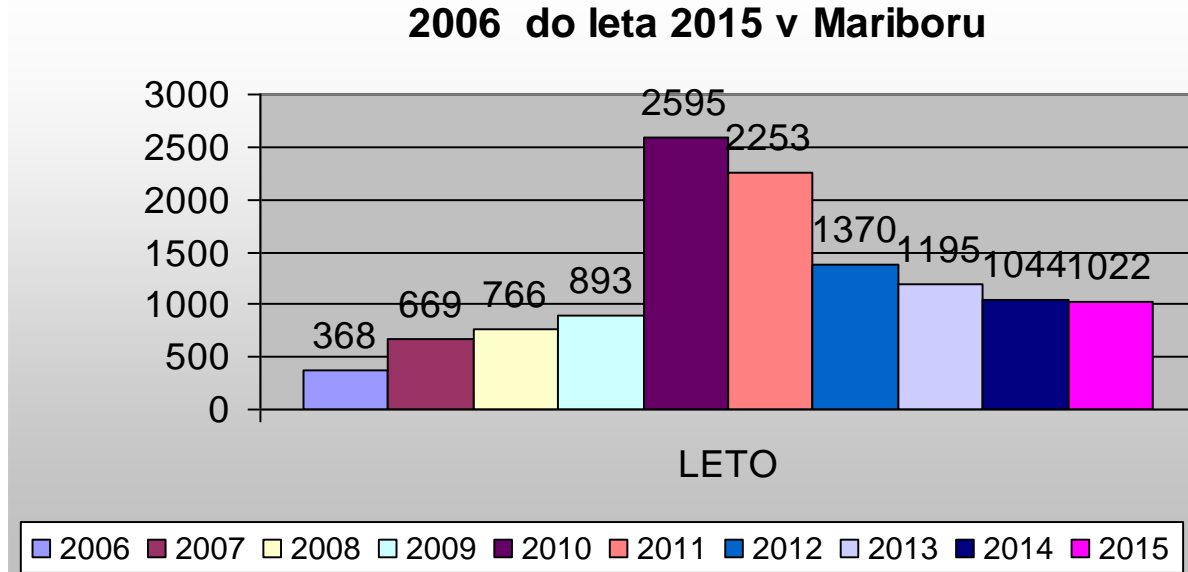
Vse mediacije so se do sedaj na Okrajnem sodišču izvajale na podlagi soglasja obeh strank (vse stranke so bile vedno za izvedbo mediacije, ki se ne šteje kot sodni postopek). Obvezne napotitve na mediacijo tako še ni bilo.

Pri Službi za alternativno reševanje sporov (SARS) na okrožnih in okrajnih sodiščih, vodijo statistične podatke o opravljenih mediacijah.

Po primerjavi statističnih podatkov lahko ugotavljamo, v kolikšni meri se stranke odločajo za postopke alternativnega reševanja sporov. Število zadev, ponujenih v mediacijo, je s sprejetjem ZARSS leta 2010 naraslo, vendar sedaj število upada, predvsem zaradi upada pravnih in družinskih zadev, ponujenih v mediacijo.

Namen zakonodajalca, ki je sprejel ZARS, je, da bi se spori reševali v čim večjem številu izven sodnih dvoran, saj bi s tem razbremenili sodišča.

Št.zadev ponujenih v mediacijo od leta 2006 do leta 2015 v Mariboru

Grafikon 1: Primerjava števila vseh zadev, ki so bile ponujene v mediacijo od leta 2006 do leta 2015 na Okrožnem sodišču v Mariboru (10-letno poročilo SARS).

Grafikon lepo prikaže porast števila zadev, ponujenih v mediacijo leta 2010, takrat ko je bil sprejet ZARSS. V naslednjih letih se je število malo zmanjšalo, vendar je še vseeno precej večje, kot je bilo pred sprejetjem zakona.

8 ZAKLJUČEK

Mediacija je najbolj razširjena in poznana metoda alternativnega reševanja sporov. Glavne značilnosti mediacije so časovni in finančni prihranki sodišč in strank v sodnem sporu. Prihranki so največji, kadar se postopek alternativnega reševanja sporov uspešno izvede v najzgodnejši fazi sodnega spora. S pomočjo mediacije lahko stranke rešijo spor na miroljuben, sporazumen način in s tem ohranijo dober osebni ali poslovni odnos z nasprotno stranko. Postopki alternativnega reševanja sporov zagotavljajo izboljšano komunikacijo z nasprotno stranko, zasebnost, varovanje poslovnih in poklicnih skrivnosti, česar pa javni sodni postopki ne omogočajo.

Kljub vsem prednostim postopkov alternativnega reševanja sporov, se lastniki zemljišč zelo redko odločajo za reševanje sporov pri ureditvi meje s pomočjo mediacije. Okrajno sodišče v Celju je tako v zadnjih petih letih v mediacijo dalo samo osem zadev za sodno ureditev meje, ki so bile 50-odstotno uspešno rešene.

ZARSS sicer nalaga sodiščem oziroma sodniku, ki rešuje posamezni sodni spor, dolžnost, da v vsaki posamezni zadevi strankam ponudi možnost alternativnega reševanja spora, razen kadar oceni, da v posamezni zadevi to ne bi bilo primerno. Po drugi strani pa je to povsem prostovoljna odločitev stranke, ali se bo odločila za sprejem alternativnega reševanja spora ali ne.

Vzrok za to, da se sprte stranke v tako majhnem številu odločajo za razrešitev mejnega spora s pomočjo mediacije je verjetno tudi v tem, da si mnoge stranke želijo dokazati svoj prav, ne glede na stroške in dolgotrajnost sodnega postopka. Pogosto obstaja spor med lastniki sosednjih zemljišč še pred prihodom geodeta in še preden geodet predlaga ureditev meje po podatkih zemljiškega katastra.

Geodet si mora pri mejni obravnavi prizadevati, da svoje delo opravi čim bolj strokovno in natančno. Dobro je, če opravi predhodne meritve in jih primerja s podatki predhodnih meritev zemljiškega katastra ter arhiva. Na ta način določi stopnjo natančnosti opravljenih meritev.

Stranke mora opozoriti na natančnost katastrskih načrtov in v primeru nesoglasja tudi na to, da se meja v zemljiški kataster ne more vpisati kot urejena, kadar ni doseženo soglasje o meji in kadar pokazana meja odstopa od predlagane katastrske meje. V primeru nesoglasja, mora geodet poizkusiti med strankami doseči soglasno rešitev spora že na mejni obravnavi tudi s svojimi mediacijskimi veščinami. Lastnikom zemljišč svetuje, kako lahko v določenih primerih ravnajo, namesto da se odločijo spor rešiti na sodišču. Na čim bolj razumljiv način

jim mora pojasniti vse podrobnosti pri postopku evidentiranja meje, saj lahko pride do nesporazuma med strankami samo zaradi njihove napačne prostorske predstave o poteku meje.

ZARSS lahko stranke obvezno napoti na mediacijo šele po opravljenem informativnem naroku, na katerem se je sodnik posvetoval s strankami o možnosti reševanja spora v mediaciji. Udeležba na informativnem naroku je prostovoljna. Tudi po napotitvi je izvedba postopka mediacije odvisna od volje strank. Stranke lahko preprečijo postopek mediacije tako, da vložijo ugovor zoper sklep o napotitvi na mediacijo. Sodišče nato sklep o napotitvi na mediacijo razveljavi in nadaljuje s sodnim postopkom.

Število postopkov mediacij za primer ureditve meje bi lahko povečali, v kolikor bi postopek mediacije postal zakonsko obvezen pred vložitvijo tožbe. V tem primeru bi morale sodišče zavreči tožbo, če stranki nista poskusili rešiti spora z mediacijo. Zakon o mediaciji v civilnih in gospodarskih zadevah ZMCGZ v 16. členu in Zakon o delovnih in socialnih sodiščih ZDSS-1 (Uradni list RS, št. 2/2004, 45/2008) dopuščata takšno možnost obveznega postopka mediacije pred vložitvijo tožbe, ki bi jo lahko predpisali posamezni zakoni.

VIRI

Rijavec, V., Keresteš, T., Vrenčur, R., Knez, R. 2006. Pravna ureditev nepremičnin. Ljubljana. GV Založba: str. 155-174.

Betetto, N., Hajtnik Z., Jelen Kosi, V., idr. 2011. Mediacija v teoriji in praksi. Ljubljana, Društvo mediatorjev Slovenije: str. 13-20, 71-91, 210-217.

Zalar, A., Jovin Hrastnik, B., Damjan, M., idr. 2010. Nova slovenska zakonodaja. Ljubljana, GV Založba: str. 17-22, 33-35, 70-72, 87-96, 129-130.

Iršič, M. 2010. Mediacija. Ljubljana, Zavod Rakmo: str. 210-217.

Šetinc Tekavc, M. 2002. Mediacija. Tržič, UČILA International: str. 23-28.

Juhart, M., Tratnik, M., Vrenčur, R. 2007. Stvarno pravo. Ljubljana, GV Založba: str. 139-144, 375-392.

Tratnik, M., Vrenčur, R. 2009. Omejitve lastninske pravice in posestni pravni režimi. Ljubljana, GV Založba: str. 145-157.

Rijavec, V. 2011. Vloga izvedenca geodetske stroke v nepravdnih postopkih. Geodetski vestnik 55, 4: 751-760.

Frantar, T. 1993. Stvarno pravo – stvarne pravice, posest, nujne poti, meje, kmetijska zemljišča. Ljubljana, Gospodarski vestnik: 467.

Wedan Lukić, D., Polajnar Pavček, A., 1989. Nepravdni postopek, Zakon s komentarjem. Ljubljana, Uradni list SRS: str: 96.

Penko Božič, A. 2001. Ureditev meje. Pravosodni bilten 22, 3: 208-209.

Kobler, G. 1995. Varstvo lastninske pravice v mejnem sporu. Podjetje in delo 21, 7: 963-964.

Illedits, A., Illedits Lohr, K. 1999. Nachbarrecht. Wien, Orac Verlag: str.217.

Okrajno sodišče v Celju, Navodila za izvajanje postopka mediacije v pravnih, nepravdnih in izvršilnih zadevah pri Okrajnem sodišču v Celju (povzeto iz spleta v .doc obliki, 5.7.2016).

OSTALI VIRI

Republika Slovenija, Okrožno sodišče v Ljubljani, Služba za alternativno reševanje sporov, Zahtevki informacij javnega značaja (Zdijz.ozlj@sodisce.si, 6.7.2016).

Republika Slovenija, Okrožno sodišče v Mariboru, Služba za alternativno reševanje sporov, (www.sodisce.si/okromb/mediacija, 5.7.2016).

Republika Slovenija, Okrajno sodišče v Celju, Zahtevki informacij javnega značaja (Zdijz.ozce@sodisce.si, 6.7.2016).

PRAVILNIKI IN ZAKONI

ZARSS. 2009. Zakon o alternativnem reševanju sodnih sporov. Uradni list RS, št. 97/2009.

ZMCGZ. 2008. Zakon o mediaciji v civilnih in gospodarskih zadevah. Uradni list RS, št. 56/2008.

ZArbit. 2008. Zakon o arbitraži. Uradni list RS, št. 45/2008.

ZZKat. 2000. Zakon o zemljiškem katastru. Uradni list SRS, št. 16/1974, 42/1986, RS, št. 52/2000.

ZENDMPE. 2002. Zakon o evidentiranju nepremičnin, državne meje in prostorskih enot. Uradni list RS, št. 52/2000, št. 37/2002.

ZEN. 2006. Zakon o evidentiranju nepremičnin. Uradni list RS, št. 47/2006.

ZGeoD. 2010. Zakon o geodetski dejavnosti. Uradni list RS, št. 77/2010.

ZPP. 2002. Zakon o pravnem postopku. Uradni list RS, št. 26/1999, št.83/2002.

ZNP. 2002. Zakon o nepravdnem postopku. Uradni list SRS, št. 30/1986 (20/1988 - popr.), RS, št. 87/2002.

SPZ. 2002. Stvarno pravni zakonik. Uradni list RS, št. 87/2002.